

Riksrevisjonen

Dokument nr. 3:5
(2003–2004)

Riksrevisjonens undersøkelse
av Kripos

Dokument nr. 3:5
(2003–2004)

Riksrevisjonens undersøkelse av Kripos

Til Stortinget

Riksrevisjonen legger med dette fram Dokument nr. 3:5 (2003–2004) Riksrevisjonens undersøkelse av Kripos.

Riksrevisjonen, 16. januar 2004.

For riksrevisorkollegiet

Bjarne Mørk-Eidem
riksrevisor

Innhold

	Side
1 Innledning	1
2 Oppsummering av undersøkelsen	1
2.1 Ressursutnyttelse	2
2.2 Bistand	2
2.3 Geografisk fordeling	2
2.4 Kvalitet	3
2.5 Internasjonalt arbeid	3
2.6 Etterretning	3
2.7 Kompetanseoverføring	3
2.8 Evalueringer.....	4
2.9 Styringsdialogen	4
3 Justisdepartementets kommentarer	4
4 Riksrevisjonens bemerkninger	5
5 Justisdepartementets svar	5
6 Riksrevisjonens uttalelse	6
Vedlegg: Rapport	7

Justisdepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av Kripos

1 INNLEDNING

Kripos er opprettet som et særorgan med hjemmel i politiloven § 16 2. ledd, og primæroppgaven er å bistå de enkelte politidistriktene i oppgaver som de selv ikke har kompetanse eller kapasitet til å løse. Kripos gjennomfører kriminaltekniske undersøkelser og vurderer innhentet og innsendt materiale for politi, påtalemyndighet og domstoler. Kripos er underlagt Politidirektoratet. Budsjettet for 2002 var 187 millioner kroner, og per 31. desember 2002 hadde Kripos ca. 330 ansatte.

Formålet med Riksrevisjonens undersøkelse har vært å vurdere i hvilken grad Kripos fungerer som bistandsorgan for politi- og lensmannsetaten. Undersøkelsen har også omfattet en gjennomgang av arbeidsrutiner i Kripos og styringsdialogen med Politidirektoratet.

Ved Riksrevisjonens brev av 2. september 2003 ble rapporten fra undersøkelsen forelagt Justisdepartementet. Rapporten følger som trykt vedlegg. Revisjonskriteriene er tidligere lagt fram for Justisdepartementet, Kripos, Riksadvokaten og Politidirektoratet. Ved utarbeidelsen av den endelige rapporten er det tatt hensyn til kommentarene fra departementet. Justisdepartementet har i brev av 7. oktober 2003 avgitt uttalelse til de forholdene som er tatt opp i rapporten. Departementets kommentarer er gjengitt ... i kapittel 3.

2 OPPSUMMERING AV UNDERSØKELSEN

Riksrevisjonens resultatanalyse av Kripos er gjennomført i perioden 2002–2003. Undersøkelsen omfatter en gjennomgang av Kripos' ressursutnyttelse (målt i produktivitet og saksbehandlingstid), omfanget og kvaliteten på bistanden som ytes, og hvem som mottar bistanden. Videre er det internasjonale arbeidet, etterretningsarbeidet, kompetanseoverføringen, det interne evalueringsarbeidet og etatsstyringen av Kripos også behandlet i undersøkelsen.

Det er gjennomført en spørreskjemaundersøkelse ved samtlige av landets politistasjoner og lensmannskontorer. I tillegg er det foretatt intervjuer med ansatte ved tre politistasjoner, seks lensmanns-

kontorer, fire politidistrikter, fem statsadvokatembe-ter, fire lagmannsretter og to tingretter. Enhetene ble valgt ut fra geografisk spredning, størrelse og hvilken type bistand de har mottatt. Det er også gjennomført intervjuer ved de fleste avdelingene ved Kripos med underliggende avsnitt, og med ledelsen i Kripos, Justisdepartementet, Riksadvokaten og Politidirektoratet.

For å beregne saksbehandlingstiden for hver enkelt sak har Riksrevisjonen mottatt opplysninger om alle tekniske saker som ble ferdig behandlet i 2001 og første halvdel av 2002. Opplysningene er hentet ut fra Kripos' saksbehandlingssystem OMNIS. Ifølge resultatkravene fra Politidirektoratet skal Kripos rapportere inn median saksbehandlingstid. Det statistiske målet median beskriver i dette tilfellet saksbehandlingstiden til den saken som deler antall behandlede saker i nøyaktig to like store mengder, når sakene sorteres etter stigende eller synkende verdi. Opplysninger om hvilken verdi median saksbehandlingstid har, gir ingen opplysninger om hvilken spredning det er på saksbehandlingstiden. I undersøkelsen er det derfor supplert med opplysninger om gjennomsnittlig saksbehandlingstid, saksbehandlingstiden innen ulike intervaller og maksimal saksbehandlingstid.

Mens Kripos har et eget saksbehandlingssystem, OMNIS, benytter politi- og lensmannsetaten for øvrig saksbehandlingssystemet Basisløsning, BL. Som en del av undersøkelsen ble det hentet inn data fra BL for å beregne andelen av den totale saksbehandlingstiden i politiet som Kripos er ansvarlig for. Dette ble gjort for å vurdere om Kripos eventuelt bidro til en for lang saksbehandlingstid i politiet.

Undersøkelsen viser at det ikke er mulig å sammenligne data fra saksbehandlingssystemet til Kripos og saksbehandlingssystemet til politi- og lensmannsetaten på grunn av svakhetene i tallmaterialet. Det er store differanser mellom saksbehandlingstiden Kripos har registrert sammenlignet med saksbehandlingstiden politiet har registrert. I 114 av 264 saker er differansen mer enn 20 dager, og i 45 av 264 saker er differansen større enn 50 dager. Det er ikke avdekket om svakheten ligger i registreringen til Kripos eller hos politiet.

2.1 Ressursutnyttelse

For å kunne oppnå en mest mulig effektiv ressursutnyttelse er Kripos avhengig av funksjonelle styringsverktøy og at disse blir benyttet. Undersøkelsen viser at Kripos' saksbehandlingssystem har flere svakheter som virker inn på dataenes kvalitet. Resultatkravene som er stilt av Politidirektoratet og Justisdepartementet (før 2002) stiller krav om at Kripos skal rapportere på saksbehandlingstid for fengslingssaker, prioriterte og uprioriterte saker. Kripos skiller imidlertid ikke mellom disse sakstypene i OMNIS. Dette har medført at Kripos for 2000 og 2001 ikke har kunnet rapportere i henhold til de resultatkrav som er satt. I 2002 ble fordelingen av sakene gjort manuelt for å tilfredsstillende kravene til rapportering fra direktoratet. En slik praksis er tidkrevende og tilfredsstillende ikke kravet til et godt styringsverktøy. Kripos opplyser at det fra og med 2003 blir registrert direkte i OMNIS om en sak er prioritert eller uprioritert.

I Kripos' saksbehandlingssystem, OMNIS, blir mottakerne av bistanden registrert på driftsenhetsnivå i et kodesystem. Dette medfører at Kripos ikke umiddelbart kan se hvem det er gitt bistand til. Dermed blir det vanskelig å få oversikt over om det er enheter som mottar mye bistand og eventuelt årsaken til dette.

Det stilles også spørsmål ved gyldigheten til data hentet fra OMNIS. Datagrunnlaget for å analysere produktiviteten for de tekniske avdelingene ga et resultat som Kripos mente ikke kunne være korrekt. Nye data fra OMNIS ble innhentet for en ny analyse. Analysen basert på de nye dataene viser at restansene ved de fleste avsnittene på de tekniske avdelingene ikke er korrekte. Kripos kan ikke gi en tilfredsstillende forklaring på hvorfor dataene ikke er riktige.

Politidirektoratet og Justisdepartementet stiller resultatkrav blant annet til saksbehandlingstid ved laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen ved Kripos. Når det rapporteres tilbake om saksbehandlingstiden, har Kripos opplyst at grunnlaget for innrapporteringen er restansene, det vil si de sakene som ved utgangen av året ikke er behandlet. Med utgangspunkt i disse sakene beregnes det deretter hvor mange av sakene som er eldre enn målkravet, og hvor stor andel disse sakene utgjør av totalt antall innkomne saker dette året. Denne metoden er benyttet i hele perioden undersøkelsen omfatter (1999–2002).

Riksrevisjonens analyse av alle sakene som ble behandlet i 2001, viser til dels store forskjeller i forhold til resultatene for saksbehandlingstiden som Kripos har rapportert. Spesielt i tilknytning til dokument- og skriftanalyser og narkotikaanalyser, er det store avvik. For narkotikasaker rapporterte Kripos i 2001 om en måloppnåelse på 98 prosent, mens Riksrevisjonens analyse viste at måloppnåelsen var 22 prosent. Kripos' måte å beregne måloppnåelsen på

samsvarer ikke med resultatkravene. Samme beregningsmåte er benyttet i perioden 1999–2002.

Det er grunn til å stille spørsmål både ved saksbehandlingssystemets funksjonalitet og hvordan Kripos benytter dette som et styringsverktøy.

Undersøkelsen viser at antall innsendte saker har økt i perioden 1999 til 2002. Innsendte narkotikasaker har den største prosentvise økningen på over 30 prosent i perioden. I samme periode har avdelingene fått 20 nye årsverk. Opplysninger gitt av Kripos viser at alle avsnitt har redusert restansene og samlet sett økt antall behandlede saker i perioden undersøkelsen omfatter.

Saksbehandlingstiden er analysert i perioden 2001 og første halvår 2002. Hvordan sakene fordeler seg over et år varierer. Derfor bør utviklingen følges over et lengre tidsforløp før man kan foreta en tilfredsstillende vurdering av saksbehandlingstiden. På grunn av Kripos' beregningsmåte kan ikke Kripos' innrapportering av saksbehandlingstid til overordnet myndighet legges til grunn i undersøkelsen.

Den gjennomførte analysen viser at saksbehandlingstiden i 2001 for narkotikasaker og dokument- og skriftsaker er vesentlig lengre enn det Kripos har rapportert inn. Siden det i Kripos' saksbehandlingssystem OMNIS ikke skilles mellom prioriterte og uprioriterte saker, er det vanskelig å vurdere om resultatkravet knyttet til sakenes behandlingstid er oppnådd. Det er imidlertid grunn til å anta at dette ikke er tilfelle siden kun 22 prosent av alle narkotikasakene ble behandlet innen 40 dager og kun 15 prosent av alle dokument- og skriftsakene ble behandlet innen 40 dager. Justisdepartementet stilte i 2001 krav om at 60 prosent av de prioriterte sakene skulle behandles innen denne fristen.

2.2 Bistand

I tildelingsbrevet for 2001 er det satt som mål at Kripos skal gjennomføre stedlig bistand ved en effektiv ressursutnyttelse, eller gi konsultativ bistand. Den stedlige taktiske bistanden fra avsnittet for vold og organisert kriminalitet og avsnittet for seksualisert vold har økt. Avsnittet for analyse- og metodeutvikling har også hatt en stor økning i antall bistandssaker. Denne økningen er i hovedsak knyttet til drap, narkotika og vinning.

Økningen i bistand kan forklares med at taktisk etterforskningsavdeling har hatt en økning i antall stillinger med fem engasjementer og seks årsvikarer/hospitanter i 2001. Avdelingen har samtidig redusert antall reisedøgn vesentlig fra 2000 til 2002. At det ytes mer konsultativ bistand enn stedlig bistand, har også medført en reduksjon i antall avslag på bistandsanmodninger i perioden 1999–2002.

2.3 Geografisk fordeling

Kripos er et landsomfattende særorgan som skal rykke ut og foreta åstedsundersøkelser og andre under-

søkelser over hele landet.¹ Kripos utarbeider ikke statistikk over hvor mye bistand den enkelte driftsenheten og det enkelte politidistriktet mottar, verken for teknisk eller taktisk stedlig bistand. Statistikken som er benyttet, er utarbeidet i forbindelse med undersøkelsen.

Når det gjelder stedlig teknisk bistand, er det ulike oppfatninger blant politidistriktene om hvordan Kripos skal brukes, og terskelen for å be om bistand er forskjellig. Undersøkelsen viste at Østlandet² stod for over 80 prosent av bistandsoppdragene fra laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen i 2002. I 1999 var Østlandet bistandsmottaker i ca. halvparten av sakene hvor laboratorieavdelingen ga stedlig bistand, og over 70 prosent av oppdragene fra fingeravtrykksavdelingen. Kripos har i økende grad bistått mer i nærområdene enn ellers i landet i den perioden undersøkelsen omfatter. For stedlig taktisk bistand viser statistikken at Kripos i samme periode har bistått oftere i enkelte politidistrikt i nærheten av Oslo enn i landet forøvrig. Utvalget er i dette tilfellet mer begrenset og gir ikke samme klare tendens som for stedlig teknisk bistand. Skjevfordelingen kan ha flere årsaker, blant annet kriminalitetsbildet, ulik terskel for å be om bistand og ulikt behov for bistand. Registrering av bistand fordelt på politidistriktene vil kunne føre til økt bevissthet om ressursfordelingen.

2.4 Kvalitet

I likhet med resten av politi- og lensmannsetaten stilles det et uavkortet kvalitetskrav til Kripos' arbeid. Undersøkelsen viser at alle aktører som er intervjuet, stort sett er tilfreds med kvaliteten på Kripos' svar på innsendte saker. Kvaliteten på analysene av det innsendte materialet blir også vurdert som god. Når det gjelder den taktiske bistanden, viser undersøkelsen at enkelte enheter mener at de selv kan gjennomføre den taktiske etterforskningen like godt som taktikerne ved Kripos. Hvilke faktorer politidistriktene vektlegger når de gir uttalelser til kvaliteten, varierer. Mens enkelte vurderer god kvalitet som at de får økt tilgang på ressurser, vurderer andre god kvalitet som at Kripos har en annen kompetanse enn det de selv innehar. Fra 2003 har Kripos innført et nytt bistandskonsept hvor bistanden skal spisses til det absolutt nødvendige i forhold til distriktenes egen kompetanse.

2.5 Internasjonalt arbeid

I henhold til påtaleinstruksen § 6-2 skal Kripos formidle henvendelser fra norsk politi til Interpol eller

andre lands politimyndighet. Kripos skal besvare alle henvendelser fra andre Interpol-kontorer innenfor omforente frister. Undersøkelsen viser at Kripos gjør en egen vurdering av forespørslene de mottar fra andre land, fordi flere av sakene ikke synes å oppfylle kravene til kategorien «viktig». Ifølge undersøkelsen rapporterer Kripos at de leverer innenfor aksepterte frister. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved kvaliteten på denne rapporteringen, siden det er nødvendig å endre sakenes prioritet i forhold til oppdragslandets ønske. Kripos skal videre ifølge disponeringsskrivet for 2002 bidra til økt bruk av Schengen Information System (SIS) i politiet. Undersøkelsen viser at distriktenes kunnskap om SIS er mangelfull, men at Kripos har iverksatt tiltak som tar sikte på at utnyttelsen av SIS blir bedre i framtiden.

2.6 Etterretning

Etterretningsinformasjon blir registrert i etterretningsregisteret Krimsys av Kripos eller av politidistriktene, som samordner informasjonen de mottar fra egne enheter. Kripos fører en oversikt som viser antall registreringer i Krimsys. Antall registreringer har gått ned i perioden 1999 til 2002. Etterretnings-systemet er utformet slik at samme data kan registreres flere ganger. Få saker har utspring i informasjonen som er lagt inn i Krimsys. Brukerne synes derfor ikke å se nytteverdien av registeret. Kripos er klar over at systemet ikke er tilfredsstillende. Politidirektoratet utvikler for tiden et nytt etterretningsregister.

2.7 Kompetanseoverføring

Kompetanseoverføringen hos Kripos kan deles inn i formell og uformell kompetanseoverføring. Kripos utarbeider ikke oversikt over kompetansen ute i distriktene, men de tilsatte har kjennskap til de fleste distriktene og vet hvilken kompetanse som finnes. På bakgrunn av dette holdes det kurs på et tilpasset nivå. Den formelle kompetanseoverføringen omfatter kurs på Politihøgskolen, for politidistriktene og andre. Kripos uttrykker at det er et problem at de som deltar på kurs, ikke arbeider med saker på området det kurses i. Når Kripos reiser ut og bistår politiet stedlig, skjer det ofte en mer uformell kompetanseoverføring. Undersøkelsen viser at denne formen for kompetanseoverføring verdsettes høyt av flere politistasjoner og lensmannskontorer. Uformell kompetanseoverføring finner også sted når tidligere ansatte ved Kripos går over til andre stillinger i politidistriktene.

Når det gjelder intern opplæring, opplyser Kripos at det i liten grad finnes klare kriterier for hva som kreves av kompetanse for at en ansatt er kvalifisert som spesialist. Ledelsen i Kripos framholder at kompetanseoverføringen internt ikke er god nok, men at de fra 2003 har innført en grunnpakkeopplæring og en sertifiseringsordning, som vil føre til en fastere form på kompetanseoverføringen internt.

¹ Riksadvokatens rundskriv R. 2566/73

² Oslo, Østfold, Follo, Romerike, Hedmark, Gudbrandsdalen, Vestoppland, Nordre Buskerud, Søndre Buskerud, Asker og Bærum, Vestfold og Telemark

2.8 Evalueringer

For at Kripos skal nå sine mål for stedlig bistand med høy faglig kvalitet, effektiv ressursutnyttelse, kort saksbehandlingstid og høy oppklaringsprosent for distriktene, er kunnskap bygd på tidligere erfaringer viktig. Kripos har ikke hatt rutiner for å evaluere eget arbeid. Det er heller ikke etablert rutiner for eksterne evalueringer av arbeidet. Dette kan ha ført til at Kripos har mistet viktig erfaringsmateriale som kunne vært benyttet til videreutvikling av virksomheten. For å identifisere hvor forbedringspotensialet ligger, har Kripos nylig utviklet en metode for å gjennomføre evalueringer i de største sakene.

2.9 Styringsdialogen

Etter 2001 er Kripos underlagt Politidirektoratet. Undersøkelsen viser at organiseringen av etatsstyringen med noen unntak synes å fungere tilfredsstillende både for Kripos og Politidirektoratet. Direktoratet har imidlertid registrert at Kripos i enkelte tilfeller har gått på siden av den vedtatte styringsdialogen og arbeidet direkte mot politiske myndigheter.

Kripos rapporterer til Politidirektoratet på indikatorer satt i henhold til resultatmål. Kripos har rapportert i henhold til resultatmålene for hvert år i perioden 1999–2002. Direktoratet har opplyst at de kun har overordnet kunnskap om hvordan ulike typer saker registreres. Politiets registre er ifølge direktoratet tunge å bruke og ikke alltid kompatible.

For 2001 viser undersøkelsen at beregningsmåten Kripos benytter, ikke gir et korrekt bilde av saksbehandlingstiden. Selv om dataene er tilgjengelige i OMNIS, saksbehandlingssystemet til Kripos, gir innrapporteringen ingen informasjon om saksbehandlingstiden for de sakene som faktisk er behandlet i løpet av året, kun om restansene.

En hensiktsmessig etatsstyring forutsetter at de berørte partene følger de formelle rutinene for styringsdialogen, og at rapportene gir et korrekt bilde av virksomheten. Det er viktig at de innrapporterte resultatene står i forhold til de resultatmålene som er satt.

3 JUSTISDEPARTEMENTETS KOMMENTARER

Justisdepartementet har i brev av 7. oktober 2003 til Riksrevisjonen avgitt uttalelse til rapporten. Departementet viser til at det i de senere årene har vært lagt stor vekt på å redusere den totale saksbehandlingstiden i straffesakskjeden og sier seg enig med Riksrevisjonen i at rapporteringsmåten Kripos har benyttet, ikke gir riktig informasjon om saksbehandlingstid. Departementet presiserer imidlertid at det ikke er grunnlag for å tro at bevisst feilrapportering fra Kripos er årsaken, men heller at de har benyttet en annen metode ved beregningene. Departementet

uttaler at det vil følge opp den videre utviklingen av styringssystemer, rapportering og beregning av saksbehandlingstid overfor Politidirektoratet. Departementet opplyser at Politidirektoratet ikke har vært oppmerksom på måten Kripos beregner saksbehandlingstiden på, og at de tar Riksrevisjonens tilbakemeldinger alvorlig. Politidirektoratet vil vurdere mulighetene for å innføre saksbehandlingsverktøyet som politietaten for øvrig benytter, eller andre databaserte løsninger i Kripos.

Når det gjelder produktivitet, beklager Justisdepartementet at Riksrevisjonen ikke har mottatt korrekte tall fra Kripos i arbeidet med undersøkelsen, og ber om at tabellene i rapporten korrigeres i tråd med de nye opplysningene fra Kripos. For øvrig vil departementet bemerke at et gjennomsnittstall for antall saker per ansatt ikke alltid gir et korrekt bilde av arbeidsbelastning og utvikling. Kripos vil i løpet av 2003 utarbeide en metode for å synliggjøre arbeidsmengden i hver sak for å få et mer korrekt bilde av produktiviteten ved avsnittene i framtiden.

Departementet viser til at det har vært en økning i både stedlig taktisk og konsultativ bistand fra Kripos, og at antall avslag på bistandsanmodninger er redusert. I undersøkelsen stilles det spørsmål om antall avslag i drapssaker er for høyt. Til dette vil departementet bemerke at det er forventet at de nye og store politidistriktene skal opparbeide seg økt kompetanse, og at etterspørselen etter taktisk, stedlig bistand på lengre sikt vil bli mindre. Departementet viser videre til en utredning av særorganene ledet av Politidirektoratet, som også omhandlet ansvars- og oppgavefordelingen mellom særorganene og politidistriktene. Gruppen avga sin innstilling sommeren 2003. Departementet opplyser at de ønsker en bredere vurdering av Kripos enn det denne utredningen har lagt opp til.

Når det gjelder geografisk fordeling av stedlig bistand og Østlandets andel av bistandsoppdragene, viser departementet til at skjevfordelingen av stedlig bistand kan ha ulike årsaker som blant annet kriminalitetsbildet, ulik terskel for å be om bistand og ulikt behov for bistand, slik det blir påpekt i undersøkelsen. Departementet opplyser at en stor andel av kriminaliteten, 60 prosent i 2002, skjer i de aktuelle politidistriktene.

Departementet viser til det nye bistandskonseptet som Kripos har innført fra 2003 og opplyser at det allerede er satt i gang et kvalitetsarbeid. Ved taktisk etterforskningsavdeling skal det blant annet lages faste programmer for kompetanseutvikling som gjør det mulig å bygge opp kvalifisert personell. Det skal etableres test- og godkjenningsordninger og foretas systematiske evalueringer.

På området for internasjonalt arbeid viser undersøkelsen at distriktenes kunnskap om Schengen Information System, SIS, er mangelfull. Justisdepartementet opplyser at Kripos har iverksatt tiltak som tar sikte på at utnyttelsen av SIS skal bli bedre i fram-

tiden. I samarbeid med Politihøgskolen skal det organiseres og gjennomføres et opplæringsprogram for politidistriktene i første kvartal 2004, som et viktig bidrag til økt bruk av SIS i politiet.

Når det gjelder etterretningsarbeid, herunder strategisk etterretning, viser departementet til Politidirektoratets kommentarer om at det har funnet sted en generell heving av kompetansenivået hos de som arbeider med analysene, og at direktoratet har lagt opp til en annen vinkling på analysene enn det Kripos tidligere hadde. Departementet viser til at Kripos har oppfattet styringssignalene fra Politidirektoratet som motstridende, og at direktoratet vil ta initiativ overfor Kripos for å komme fram til en omforent forståelse av de ulike begrepene som benyttes i styringsdokumentene og i andre sammenhenger, for å unngå lignende misforståelser i framtiden.

Når det gjelder kompetanseføring, er departementet klar over at det kan være en utfordring å få politidistriktene til å nyttegjøre seg den kompetansen som ansatte har fått ved kurs, hospitering osv. Etter departementets mening er det viktig at dette blir tatt hensyn til i de kompetanseplanene som politidistriktene utarbeider. Departementet vil følge opp dette i styringsdialogen med Politidirektoratet.

Det vises i undersøkelsen til at Kripos ikke har hatt rutiner for å evaluere eget arbeid. Departementet opplyser imidlertid at Kripos alltid har evaluert innsatsen i store saker, men at disse har vært ad hoc-preget. Fra 1. januar 2003 er evalueringen av stedlig bistand satt i system. Det er også satt som krav i disponeringsskrivet for 2003 fra Politidirektoratet.

Avslutningsvis viser Justisdepartementet til styringsdialogen, og at organiseringen av etatsstyringen med noen unntak synes å fungere tilfredsstillende. Når det gjelder kontakt med politiske myndigheter, framholder departementet at Politidirektoratet og Kripos har drøftet dette i ett møte og i forbindelse med en sak.

Politidirektoratet vil ta initiativ overfor Kripos for å videreutvikle og forbedre styringsdialogen, herunder samarbeidet med Kripos. Direktoratet vil videre gå inn i en tett dialog med Kripos hvor de ulike problemstillingene som er berørt i rapporten, følges opp løpende. Departementet bemerker at Kripos i tiden etter perioden som dekkes av undersøkelsen, har iverksatt flere tiltak for å forbedre virksomheten.

4 RIKSREVISJONENS BEMERKNINGER

Riksrevisjonen har merket seg at departementet i de senere årene har lagt stor vekt på å redusere den totale saksbehandlingstiden i straffesakskjeden. Kripos mangelfulle rapportering av saksbehandlingstiden må vurderes i denne sammenheng.

Undersøkelsen har vist at forskjellen på måloppnåelsen som er rapportert fra Kripos, og måloppnåelsen i analysen fra Riksrevisjonen, utgjør inntil 66

prosent. Riksrevisjonen har merket seg at departementets vurderinger sammenfaller med konklusjonene i Riksrevisjonens undersøkelse når det gjelder den mangelfulle rapporteringen fra Kripos, og at Politidirektoratet ikke har vært oppmerksom på grunnlaget for denne rapporteringen.

Riksrevisjonen vil bemerke at Kripos ved flere anledninger har endret tidligere verifisert tallmateriale som er benyttet i Riksrevisjonens analyser. Dette har medført usikkerhet og unødvendig merarbeid. De siste tallene for antall ansatte som kom sammen med svaret fra departementet, er innarbeidet i den endelige rapporten.

Departementet opplyser at Politidirektoratet vil vurdere muligheten for å innføre politi- og lensmannsetatens saksbehandlingssystem, BL, eller andre databaserte løsninger i Kripos. Til dette vil Riksrevisjonen bemerke at opplysningene som er nødvendige for å gi ønsket informasjon om saksbehandlingstid, allerede er tilgjengelige i saksbehandlingssystemet til Kripos. Riksrevisjonen har hentet ut og bearbeidet data fra dette systemet. Undersøkelsen har imidlertid avdekket at det kan stilles spørsmål ved gyldigheten til disse dataene, knyttet til restansene. Riksrevisjonen peker på at det ikke er avklart om denne svakheten skyldes selve verktøyet eller bruken av det, og at disse spørsmålene vil være av betydning for hvilke løsninger som blir valgt.

5 JUSTISDEPARTEMENTETS SVAR

Saken har vært forelagt departementet, og statsråden har i brev av 24. november svart:

«Vi viser til Riksrevisjonens brev av 05.11.03 med dokument til Stortinget om forvaltningsrevisjon av Kripos. Justisdepartementet ser alvorlig på de forhold som er avdekket i forbindelse med Riksrevisjonens undersøkelse av Kripos. I tillegg til de merknader som framkommer i departementets brev av 07.10.03 kan opplyses at Politidirektoratet hadde drøftingsmøte med Kripos den 14.11.03. Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon av Kripos var et av de temaer som ble behandlet i møtet. Kripos og Politidirektoratet ble i møtet enige om den videre oppfølging av Riksrevisjonens rapport. Det ble blant annet besluttet nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Kripos, Politidirektoratet og Politiets Datatjeneste for å vurdere innføring av politi- og lensmannsetatens saksbehandlingssystem BL ved Kripos.

I punkt 4 uttaler Riksrevisjonen bl.a. at opplysningene som er nødvendige for å gi ønsket informasjon om saksbehandlingstid, allerede er tilgjengelige i saksbehandlingssystemet til Kripos og at Riksrevisjonen har hentet ut og bearbeidet data fra dette systemet. Dette vil bli tatt med i vurderingen av hvorvidt BL skal innføres ved Kripos. Det forhold at

BL benyttes i samtlige politidistrikt, ved ØKOKRIM (delvis) og nå etter hvert også hos høyere påtalemyndighet, er forhold som også vil være av betydning i den nevnte vurdering.

Utover ovennevnte har Justisdepartementet ingen kommentarer.»

6 RIKSREVISJONENS UTTALELSE

Riksrevisjonen har merket seg at det i perioden etter at undersøkelsen ble påbegynt, er iverksatt flere tiltak for å heve kvaliteten på arbeidet i Kripos. Dette gjelder blant annet stedlig taktisk bistand, utnyttelsen av Schengen Information System (SIS) og eva-

lueringen av eget arbeid. I 2002 ble det utarbeidet en strategi for de neste fire årene.

Undersøkelsen har vist at det er et betydelig potensial for videreutvikling av styrings- og rapporteringssystemene i Kripos. Riksrevisjonen konstaterer at Justisdepartementet og Politidirektoratet vil følge opp dette arbeidet, og at det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere innføring av politi- og lensmannsetatens saksbehandlingssystem BL.

Riksrevisjonen har merket seg at Politidirektoratet også vil arbeide for å forbedre og videreutvikle styringsdialogen med Kripos, og at spørsmål knyttet til blant annet etterretning og kompetanseoverføring vil bli fulgt opp i denne forbindelse.

Saken sendes Stortinget.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 16. desember 2003

Bjarne Mørk-Eidem

Jan L. Stub

Annelise Høegh

Wenche Lyngholm

Helga Haugen

Eirik Larsen Kvakkestad

Vedlegg

Rapport

Undersøkelse av Kripos

Innhold

	Side
Tabelloversikt	10
Ordliste	12
1 Innledning og bakgrunn	13
1.1 Mål for undersøkelsen	13
2 Metode	14
2.1 Gjennomføring	14
2.1.1 Kripos	14
2.1.2 Politi- og lensmannsetaten	14
2.1.3 Påtalemyndighet og domstolene	14
2.2 Statistiske data	14
2.2.1 Statistikk fra Kripos	14
2.2.2 Registrering i politiets saksbehandlingssystem Basis-Løsning (BL)	15
3 Revisjonskriterier	16
3.1 Myndighet	16
3.2 Sentrale mål for straffesaksbehandlingen	16
3.3 Virksomheten til Kripos	16
3.3.1 Taktisk etterforskningsavdeling	17
3.3.2 Tekniske undersøkelser	17
3.3.3 Ressursutnyttelse	19
3.3.4 Internasjonalt arbeid	19
3.3.5 Etterretning	19
3.3.6 Kompetanseoverføring	19
3.4 Krav til rapportering	19
4 Fakta	20
4.1.1 Hvordan Kripos er organisert	20
4.1.2 Ressurser	21
4.1.3 Stillingsoversikt	21
4.2 Saksbehandlingstid, produktivitet og måloppnåelse for laboratorieavdelingen og finger- avtrykksavdelingen	22
4.2.1 Statistiske data og rapporter fra Kripos	22
4.2.2 Laboratorieavdelingen	23
4.2.3 Fingeravtrykksavdelingen	28
4.2.4 Stedlig bistand fra de tekniske avdelingene	30
4.3 Taktisk etterforskningsavdeling	32
4.3.1 Generelt om de ulike avsnittene	32
4.3.2 Bistand fra taktisk etterforskningsavdeling	33
4.3.3 Annen rådgivning gitt av taktisk etterforskningsavdeling	34
4.3.4 Geografisk fordeling	35
4.3.5 Årsak til at det blir anmodet om taktisk etterforskningsbistand	37
4.3.6 Type og omfang på bistanden	38
4.3.7 Kvalitet på mottatt bistand	38
4.3.8 Tilbaketrekking av ressurser fra Kripos	38
4.3.9 Bruk av R-base	38
4.4 Internasjonalt arbeid	38
4.4.1 Internasjonal avdeling	38
4.4.2 Utlendingsavdelingen	39
4.4.3 Henvendelser til Interpol	39
4.4.4 Schengen Information System (SIS)	39

4.4.5	Informasjon om internasjonal kriminalitet	39
4.4.6	Formidling av internasjonale kontakter	40
4.5	Etterretning	40
4.5.1	Etterretningsoppgavene til Kripos	40
4.5.2	Nasjonal organisering av etterretning	40
4.5.3	Organisering av etterretningsarbeidet innen Kripos	40
4.5.4	Etterretningsinformasjon til Kripos	40
4.5.5	Etterretningsinformasjon fra Kripos	41
4.6	Kompetanseoverføring	41
4.6.1	Formell kompetanseoverføring	41
4.6.2	Uformell kompetanseoverføring	42
4.6.3	Intern opplæring	42
4.7	Evalueringer	43
4.8	Styringsdialogen	43
4.8.1	Etatsstyringen	43
4.8.2	Styringssignaler	43
4.8.3	Rapportering	44
4.8.4	Svakheter ved politiets registrering i BL	44
5	Vurderinger	45
5.1	Effektiv ressursutnyttelse	45
5.1.1	Styringssystemer og rapportering	45
5.1.2	Produktivitet	45
5.1.3	Saksbehandlingstid	45
5.1.4	Bistand	46
5.2	Geografisk fordeling	46
5.3	Kvalitet	47
5.4	Internasjonalt arbeid	47
5.5	Etterretning	47
5.6	Kompetanseoverføring	47
5.6.1	Formell kompetanseoverføring	47
5.6.2	Uformell kompetanseoverføring	48
5.7	Evalueringer	48
5.8	Styringsdialogen	48

Tabelloversikt

Tabell 1	Total tildeling til Kripos i kroner for de aktuelle årene	21
Tabell 2	Oversikt og fordeling av ansettelsesforhold hos Kripos	21
Tabell 3	Antall restanser, inkomne og behandlede saker ved teknisk avsnitt i perioden 1999-2002 ...	23
Tabell 4	Antall årsverk, behandlede saker og behandlede saker per ansatt ved teknisk avsnitt i 1999 og 2002	23
Tabell 5	Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid i antall dager ved teknisk avsnitt	24
Tabell 6	Andelen behandlede saker fordelt innen ulike tidsintervaller, i prosent ved teknisk avsnitt ...	24
Tabell 7	Antall restanser, inkomne saker og behandlede narkotikasaker (unntatt destruksjon) ved kjemisk avsnitt	25
Tabell 8	Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid fra 2001 og første halvår 2002, i antall dager for narkotikasaker (unntatt destruksjon)	25
Tabell 9	Andelen narkotikasaker behandlet i 2001 og første halvår 2002 fordelt i ulike tidsintervaller, i prosent	26
Tabell 10	Antall restanser, inkomne saker og behandlede generell kjemi-saker ved kjemisk avsnitt ...	26
Tabell 11	Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid, dager, for alle generell kjemi-saker, ved kjemisk avsnitt	26
Tabell 12	Andelen saker fordelt innen ulike tidsintervaller, i prosent for alle generell kjemi-saker ved kjemisk avsnitt	27
Tabell 13	Antall ansatte, behandlede saker og behandlede saker per ansatt i 1999 og 2002 for kjemisk avsnitt	27
Tabell 14	Antall restanser, inkomne saker og behandlede saker ved dokument- og skriftavsnittet i perioden 1999–2002	27
Tabell 15	Antall ansatte, behandlede saker og behandlede saker per ansatt i 1999 og 2002 for dokument- og skriftavsnittet	28
Tabell 16	Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid, i antall dager ved dokument- og skriftavsnittet	28
Tabell 17	Andelen saker fordelt innen ulike tidsintervaller, i prosent ved dokument- og skriftavsnittet	28
Tabell 18	Antall restanser, inkomne saker og behandlede saker ved fingeravtrykksavdelingen, i perioden 1999–2002	29
Tabell 19	Antall ansatte, behandlede saker og behandlede saker per ansatt i 1999 og 2002 for fingeravtrykkssaker	29
Tabell 20	Median saksbehandlingstid ved fingeravtrykksavdelingen i 2001 og første halvdel av 2002 .	29
Tabell 21	Andelen saker fordelt i ulike tidsintervaller, i prosent ved fingeravtrykksavdelingen i 2001 og første halvdel av 2002.	29
Tabell 22	Antall reisedøgn ved tekniske avdelinger	30
Tabell 23	Andelen av saker hvor laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen yter stedlig teknisk bistand på Østlandet	31
Tabell 24	Antall stillinger i taktisk etterforskningsavdeling per 31. desember 2002	32
Tabell 25	Gjennomsnittlig antall reisedøgn for etterforskningsavdelingen i perioden 2000–2001 og for taktisk etterforskningsavdeling i 2002	32
Tabell 26	Antall stedlig etterforskningsbistand ytt av avsnitt for seksualisert vold og avsnitt for vold og organisert kriminalitet i perioden 1999–2002	33
Tabell 27	Antall saker hvor avsnitt for seksualisert vold og avsnitt for vold og organisert kriminalitet har gitt konsultativ etterforskningsbistand i perioden 1999–2002	34
Tabell 28	Antall avslag på anmodninger om bistand fra taktisk etterforskningsavdeling i perioden 1999–2002	34
Tabell 29	Antall bistandssaker fra avsnittet for analyse- og metodeutvikling analysebistand	34
Tabell 30	Antall henvendelser til Kripos om generell rådgivning gitt av taktisk etterforskningsavdeling i 2002	35
Tabell 31	Antall bistandsoppdrag ytt av taktisk etterforskningsavdeling i saker vedrørende seksuelle overgrep, fordelt på politidistrikter	35
Tabell 32	Antall stedlige bistandsoppdrag ytt av taktisk etterforskningsavdeling i andre saksområder (alle saksområder unntatt drap og seksuelle overgrep), fordelt på politidistrikter i perioden 1999–2002	36

Tabell 33	Antall drap og antall bistandsoppdrag ytt av taktisk etterforskningsavdeling i drapssaker, fordelt på politidistrikter i perioden 1999–2002. Tall i parentes henviser til saker fra tidligere år	37
Tabell 34	Årsaker til at enhetene har bedt om bistand fra Kripos i drap med ukjent gjerningsmann (informantene kunne sette flere kryss enn ett)	37
Tabell 35	Antall registreringer foretatt av samtlige politidistrikter og Kripos, 1999–2002	41

Ordliste

Bistand:	
Stedlig	Kripos rykker ut for å delta i etterforskningen i en sak
Konsultativ	Kripos gir råd om etterforskningsskritt i saken uten å delta direkte i etterforskningen
BL	Basis Løsning, politiets saksbehandlingssystem. Kripos har ikke tilgang til dette systemet
Catch	Prosjekt for å bekjempe bakmennene i alvorlig narkotikakriminalitet, smugling og tilhørende hvitvasking av penger
«Det tosporede systemet»	Det overordnede ansvaret for straffesaksbehandlingen er delt mellom Justisdepartementet og Riksadvokaten
Desken	Den døgnåpne informasjonssentralen hos Kripos som internasjonal avdeling har ansvaret for
Fengslingssaker	Saker hvor enten fengslingsbegjæring er avhengig av en undersøkelse, eller det foreligger en tidsbegrenset varetektsfengsling
Kontaktmannsordningen	Hvert politidistrikt skal ha en kontaktmann som er utpekt til å være et bindeledd mellom distriktene og Kripos i spørsmål og saker knyttet til teknisk etterforskning
Krimsys	Politiets etterretningsregister. Forvaltes av Kripos
OMNIS	Saksbehandlingssystemet hos Kripos
Prioriterte saker	Riksadvokaten bestemmer hvilke typer saker som skal være prioriterte (se side 17). I disse sakene skal det i alminnelighet bes om bistand fra Kripos i etterforskningen.
PTS-kontoret	Politi- og tollvesenets samordningskontor
R-base	Dataprogram hvor Kripos registrerer data og foretar analyser til bruk i etterforskningen
Restanser	Saker som ikke er behandlet
ROK	Rådet for samordnet bekjempelse av organisert kriminalitet
Saksbehandlingstid:	
Gjennomsnitt	Middelverdi
Median	Verdien i midten av en rekke økende eller minkende verdier
Maksimum	Største verdi
Sirene-avsnittet	Avsnittet som administrerer Norges deltakelse i Schengen-samarbeidet.
SIS	Schengen Information System

1 Innledning og bakgrunn

Kriminalpolitisen (Kripos) ble opprettet i 1959 som et sentralt særorgan. Den primære oppgaven er å bistå de enkelte politidistriktene i oppgaver de selv ikke har kompetanse eller kapasitet til å løse.¹ Kripos skal besitte, vedlikeholde og utvikle en kompetanse som kvalifiserer til å behandle den mest kompliserte kriminaliteten innen sine ansvarsområder.²

Primæroppgavene for Kripos er kriminalteknisk og taktisk etterforskningsarbeid, samordning av politiets etterretningsinformasjon, internasjonalt samarbeid og forvaltningen av et utvalg av politiets arbeidsregistre. Kripos har ingen påtalemyndighet og gir bistand kun etter anmodning fra politidistriktene. Kripos tilbyr både stedlig og konsultativ bistand, men vurderer selv om de skal gå inn i en sak. I bistandsperioden er personellet underlagt det enkelte politidistriktet.

Politifaglige og administrative spørsmål rapporterer Kripos til Politidirektoratet. Politidirektoratet er Justisdepartementets utøvende organ når det gjelder politimessig planlegging, iverksetting og koordinering av sentrale kriminalpolitiske tiltak. Riksadvokaten har det overordnede faglige ansvaret for straffesaksbehandlingen og fastsetter generelle regler om prioriteringer og gjennomføringen av straffesaker, blant annet ved det årlige mål- og prioriteringsrundskrivet.³

Budsjettet økte fra 128 millioner kroner i 1999 til 187 millioner kroner i 2002.⁴ Per 31. desember 2002

hadde Kripos ca. 330 ansatte, herav ca. 300 faste stillinger og 30 engasjementer, noe som utgjør en økning i antall stillinger på ca. 70 siden 1999. Av disse nye stillingene er 50 driftspersonell for den nye bygningen og det nye Sirene-kontoret.

1.1 MÅL FOR UNDERSØKELSEN

Formålet med undersøkelsen har vært å vurdere i hvilken grad Kripos fungerer som et bistandsorgan for politi- og lensmannsetaten. Undersøkelsen har også omfattet en gjennomgang av arbeidsrutiner i Kripos. Det er anlagt et brukerperspektiv sett fra politidistriktenes side. Undersøkelsen er basert på følgende temaer:

- Gjennomføringen av de tekniske undersøkelsene
- Bistanden til politidistriktene
- Politidistriktenes bruk av Kripos
- Det internasjonale arbeidet til Kripos
- Etterretningsoppgaver Kripos har ansvaret for
- Kompetanseoverføring til politidistriktene
- Evalueringer av eget arbeid etter at bistand er gitt
- Funksjonaliteten til registrene Kripos har systemansvaret for
- Analyse og vurdering av styringsdialogen mellom Justisdepartementet, Politidirektoratet, Riksadvokaten og Kripos

¹ St.meld. nr. 22 (2000–2001), Politireform 2000, s. 188

² Tildelingsbrevet for år 2000

³ St.meld. nr. 22 (2000–2001), Politireform 2000, s. 29

⁴ Årsrapport 1999 og 2002

2 Metode

2.1 GJENNOMFØRING

For å kartlegge hvilke mål som gjelder for virksomheten til Kripos, er ulike stortingsdokumenter og styringsdokumenter gjennomgått. Det er gjennomført intervjuer med Riksadvokaten, Justisdepartementet og Politidirektoratet. Det er også gjennomført intervjuer med ledelsen i Kripos.

2.1.1 Kripos

Det er gjennomført intervjuer med alle avdelingene og avsnittene i Kripos. Sentrale temaer har vært rutiner for saksbehandlingen, hvordan undersøkelsene kvalitetssikres, saksbehandlingssystemer, ressursutnyttelse og måloppnåelse. Riksrevisjonen har mottatt datamateriale fra saksbehandlingssystemet til Kripos, OMNIS, med opplysninger om alle tekniske saker som ble ferdig behandlet i perioden 1. januar 2001 til 24. juli 2002. Dette utgjorde totalt 73 384 saker.⁵ Av disse var 45 166 saker ferdig behandlet i 2001, mens 28 218 var ferdig behandlet i perioden 1. januar 2002 til 24. juli 2002.

2.1.2 Politi- og lensmannsetaten

Det er sendt ut spørreskjema til alle landets politistasjoner og lensmannskontorer. Det kom inn svar fra 352 av 412 enheter.⁶ Spørreskjemaet inneholdt spørsmål om og i hvilken utstrekning Kripos blir brukt på ulike områder, ulike årsaker til å be om bistand og en vurdering av deres erfaring med Kripos på ulike felt. Spørreskjemaet inneholdt både åpne spørsmål og spørsmål med lukkede svaralternativer.

Det er gjennomført intervjuer med ansatte ved totalt tre politistasjoner og seks lensmannskontorer for å få mer utfyllende informasjon om hvordan Kripos blir brukt, og hvordan Kripos bistår stedlig politi i etterforskningen. Enhetene ble valgt ut fra størrelse, geografisk fordeling og utfra hvilken type stedlig bistand de har mottatt i løpet av den siste tiden. Under intervjuene ble det tatt utgangspunkt i enhetenes erfaringer med tidligere mottatt bistand fra Kripos.⁷ Intervjuene dekket de ulike fasene av bistanden, fra anmodning om bistand til saken ble avsluttet, eventuelt henlagt, samt det internasjonale arbeidet til Kri-

pos, etterretningsarbeidet og kompetanseoverføringen.

Ledelsen ved fire politidistrikter ble intervjuet for å undersøke deres erfaringer med mottatt stedlig bistand fra Kripos, kjennskap til det internasjonale arbeidet, etterretningssamarbeidet og kompetanseoverføringen fra Kripos til politidistriktene.

2.1.3 Påtalemyndighet og domstolene

For å undersøke kvaliteten i arbeidet til Kripos er det gjennomført intervjuer med statsadvokater ved fem statsadvokatembeter, representanter fra fire lagmannsretter og to tingsretter. Sentrale temaer i intervjuene var kvaliteten på arbeidet til Kripos, herunder saksbehandlingstiden.

2.2 STATISTISKE DATA

2.2.1 Statistikk fra Kripos

I saksbehandlingen bruker Kripos datasystemet OMNIS. Systemet gir opplysninger om hvilket politidistrikt sakene er sendt inn fra, saksnummer på saken, når Kripos har fått inn saken, når saken er sendt fra Kripos, og hvilket avsnitt som har behandlet saken.

I tillegg til rapporter produsert av OMNIS har Riksrevisjonen mottatt alle opplysninger om sakene registrert inn i OMNIS i perioden 1. januar 2001 til 24. juli 2002. Det er ikke spesifisert hvorvidt sakene er prioriterte. Kripos har imidlertid mulighet for å kjøre ut oversikter som viser hvor mange hastesaker som ikke er behandlet, og hvor gamle disse sakene er. Riksrevisjonen har bearbeidet dataene fra OMNIS. Saksbehandlingstiden for hver enkelt sak er utregnet, og det er beregnet median saksbehandlingstid, gjennomsnittlig saksbehandlingstid, saksbehandlingstiden innen ulike tidsintervaller og maksimal saksbehandlingstid.

Det statistiske målet median sier noe om hvilken verdi, det vil si saksbehandlingstid, den saken har, som deler antall behandlede saker i nøyaktig to like store mengder når man sorterer sakene etter stigende eller synkende verdi. Hvis median saksbehandlingstid er på 20 dager, innebærer det at halvparten av sakene ble behandlet innen 20 dager, og den andre halvparten hadde en behandlingstid på mer enn 20 dager. Opplysninger om hvilken verdi median saksbehandlingstid har, gir ingen opplysninger om hvilken spredning det er på saksbehandlingstiden. Derfor bør opplysninger om median saksbehandlingstid

⁵ Det er ikke satt noen definisjon for når sakene skal ha kommet inn til Kripos

⁶ Det innebærer en svarprosent på 85,4 %

⁷ Erfaringene kan ligge lenger tilbake i tid enn perioden undersøkelsen dekker

suppleres med andre statistiske opplysninger eller mål. Opplysninger om gjennomsnittlig saksbehandlingstid vil i tillegg til median gi et mer utfyllende bilde av utviklingen.

2.2.1.1 Svakheter i datamaterialet fra Kripos

Innsamlingen av data fra Kripos har resultert i enkelte problemer. I OMNIS registreres data manuelt med den følge at feilregistreringer kan forekomme. Registrert saksbehandlingstid kan derfor være høyere enn faktisk saksbehandlingstid. I saksbehandlingssystemet blir mottakere av bistanden registrert på driftsenhetsnivå i et kodesystem. Det er det ikke mulig å sorterte på lensmannskontorets navn eller etter distrikt. Riksrevisjonen har mottatt oversikt over restanser i perioden 1999–2002 fra Kripos. Kontrollregning viser at tallene ikke er presise. Tallene er likevel lagt til grunn for undersøkelsen. Dette vil bli nærmere omtalt i kapittel 4.

Saksbehandlingstiden som er rapportert fra Kripos til Politidirektoratet, samsvarer ikke med beregningen som er gjort i forbindelse med undersøkelsen. Det opplyses ikke hvordan saksbehandlingstiden er fordelt.

2.2.2 Registrering i politiets saksbehandlingssystem Basis-Løsning (BL)

Gjennom en analyse av datamateriale fra OMNIS og BL var det planlagt å undersøke hvor stor andel av den totale saksbehandlingstiden i politiet som Kripos er ansvarlig for. Riksrevisjonen har mottatt oversikter fra Kripos over innsendte saker i forhold til de ulike sakstypene. Ut fra disse oversiktene ble det foretatt et tilfeldig utvalg på 468 saker. Politiets Data-tjeneste har bistått Riksrevisjonen i registreringen. Det er registrert dato for anmeldelse, når anmodning

om undersøkelse ble oversendt Kripos, når svar fra Kripos ankom, og dato for påtale.

2.2.2.1 Svakheter i datamaterialet

I over 40 prosent av de oversendte sakene mangler registreringer i BL for når saken er sendt til Kripos eller svar er mottatt fra Kripos. I sakene der disse dataene er registrert, er avviket mellom data fra Kripos og data fra BL så stort at dataene ikke kan brukes.

Det opplyses at store avvik i datamaterialet kan ha flere årsaker:

- Informasjonen som er lagt inn i BL, er ikke fullstendig, siden alle data legges inn manuelt.
- Gjennomgangen av de registrerte sakene viste at dataene ikke alltid registreres når analysene er mottatt i retur fra Kripos.
- Det forekommer også at det tar noe tid før opplysningene blir registrert. Registreringsdato i BL blir den datoen som registreringen faktisk foretas, fordi systemet ikke aksepterer tilbakedateringer.

Opplysninger om påtaledato blir i dag hentet fra STRASAK (politiets straffesaksregister). Tidligere ble påtaledato registrert direkte i BL. Ulike datoer kan forekomme dersom registreringen i BL er påbegynt uten av rutinen er avsluttet samme dag.

Gjennomgangen av de utvalgte sakene har vist at det på en sak kan være mange anmodninger om analyser. Enkelte av sakene er undersaker til en hovedsak. Disse forholdene vanskeliggjorde analysearbeidet i Riksrevisjonens undersøkelse og medførte at det ikke lot seg gjøre å undersøke hvor stor del av den totale saksbehandlingstiden i politiet som Kripos er ansvarlig for.

3 Revisjonskriterier

Justiskomiteen framhever at politi- og lensmannsetaten, domstolene og kriminalomsorgen er i en særstilling når det gjelder arbeidet for trygghet, kriminalitetsbekjempelse og rettssikkerhet. Innsatsen til aktørene i denne straffesakskjeden er av stor betydning både når det gjelder primærforebygging, å hindre ny kriminalitet og å ivareta kriminalitetens ofre.⁸

Komiteen viser til Politireform 2000 som legger til rette for en enda bedre ressursutnyttelse i politi- og lensmannsetaten. Dette må gi en ytterligere styrking av det forebyggende arbeidet og raskere etterforskning og oppklaring av kriminalitet.⁹

3.1 MYNDIGHET

Ansvaret for straffesaksbehandlingen på sentralt nivå er delt mellom Justisdepartementet og Riksadvokaten og omtales som «det tosporede system». Justisdepartementets ansvar består i hovedsak av å forvalte og følge opp regelverk, å skaffe til veie og fordele ressurser og fastsette, kommunisere og kontrollere sentrale målsettinger og resultatmål. Politidirektoratet er Justisdepartementets utøvende organ når det gjelder politimessig planlegging, iverksetting og koordinering av sentrale kriminalpolitiske tiltak. Kripos rapporterer til Politidirektoratet i politifaglige og administrative spørsmål.

Riksadvokaten har det overordnede faglige ansvaret for straffesaksbehandlingen og fastsetter generelle retningslinjer om prioriteringer og gjennomføringen av straffesaker, blant annet ved det årlige mål- og prioriteringsrundskrivet.

3.2 SENTRALE MÅL FOR STRAFFESAKSBEHANDLINGEN

Hovedmålet for politiet og påtalemyndigheten er å bidra til å redusere kriminaliteten i Norge. For å oppnå dette følges to hovedstrategier: generelle forebyggende tiltak for å hindre kriminalitet og straffesaksbehandling. Straffesaksbehandlingen består av etterforskning, påtalevedtak, irettføring og straffegjennomføring.

Riksadvokatens mål for straffesaksbehandlingen er:¹⁰

- Høy kvalitet
- Høy oppklaringsprosent
- Kort saksbehandling
- Adekvat reaksjon

I Riksadvokatens prioriteringsrundskriv for politiet er kvalitetskravet utdypet. Det gjelder for det første krav om innholdsmessig kvalitet: Fakta skal være fullstendige og korrekte. Etterforskningen skal være objektiv, og det skal ikke være tvil om at etterforskningen er innrettet slik at alle relevante omstendigheter er avdekket. For det andre stilles det rettsikkerhetsmessige krav, blant annet ved at regler og retningslinjer for etterforskningen og god påtaleskikk skal følges. For det tredje innebærer kravet om høy kvalitet at ressursene skal utnyttes mest mulig effektivt. Som påpekt i rundskrivet er høy kvalitet en gjennomgående forutsetning for at de øvrige målene kan nås.

I sin behandling av St.prp. nr. 1 (2000–2001) uttalte justiskomiteen at fokus på økt tempo i straffesakskjeden har høy prioritet, jmfør Budsjett-innst. S. nr. 4 (2001–2002). Komiteen mener at det er mulig å redusere tidsbruken uten at det går ut over kvaliteten på etterforskningen og oppklaringsprosenten.

Ifølge Riksadvokaten kan kort saksbehandlingstid indikere høy kvalitet. Det er lettere å oppklare saken når bevisene er ferske. I tillegg gir en konsentrert etterforskning den mest effektive ressursutnyttelsen. Dessuten er kort saksbehandlingstid viktig for irettføringen. Riksadvokaten framholder at forkorting av saksbehandlingstiden ikke skal gå på bekostning av andelen saker som oppklares.

3.3 VIRKSOMHETEN TIL KRIPOS

Politiloven § 16, 2. ledd gir hjemmel til opprettelse av særorganer som Kripos. Hovedmålet ved opprettelsen av særorganer er å etablere landsdekkende institusjoner med ressurser til å bistå de enkelte politidistrikter i oppgaver som de selv ikke har kapasitet eller kompetanse til å løse. Politidistriktene betaler verken vederlag eller dekker kostnader i forbindelse med bistand fra særorganene.

Kripos har som oppgave å foreta kriminaltekniske undersøkelser og å vurdere innhentet og innsendt materiale for politi, påtalemyndighet og domstoler.¹¹

⁸ Jf. St.prp. nr. 1 (2001–2002) og B. Innst. S. nr. 4 (2001–2002)

⁹ St.meld. nr. 22 (2000–2001), Politireform 2000, s. 29

¹⁰ Mål og prioriteringsskrivet for straffesaksbehandlingen i politiet fra Riksadvokaten, 1999 og senere år

¹¹ Instruks for Kripos, Rundskriv G-135/93

Kripos har ansvaret for en fingeravtrykkssentral og en registersentral og har monopol på framkalling av alle foto til politiets registre. Arbeidet retter seg blant annet mot drapssaker, narkotikaforbrytelser, seksuelle overgrep og ulike former for organisert kriminalitet. Kripos gir også bistand ved identifisering og etterforskning ved større ulykker og katastrofer.¹²

Mål for den stedlige bistanden fra Kripos er høy faglig kvalitet, effektiv ressursutnyttelse, kort saksbehandlingstid og høy oppklaringsprosent for distriktene. Alternativt skal Kripos kunne gi råd og veiledning til politidistriktene i form av konsultativ bistand. Det er et mål at Kripos skal besitte, vedlikeholde og utvikle en kompetanse som gjør særorganet kvalifisert til å yte bistand innenfor den mest kompliserte kriminaliteten innen sine ansvarsområder, i henhold til gitt instruks.¹³

3.3.1 Taktisk etterforskningsavdeling

Prioriterte sakstyper

Ifølge Riksadvokaten er det bestemt at det i alminnelighet skal rettes henvendelse om bistand til etterforskning fra taktisk etterforskningsavdeling¹⁴ i følgende saker:¹⁵

- Forsettlig drap og forsøk på drap, og når det foreligger mistanke om slike forbrytelser
- Mistenkelig dødsfall når dødsårsaken ikke straks kan konstateres
- Tilfelle hvor en person er forsvunnet under særlig påfallende omstendigheter
- Allmennfarlige forbrytelser av særlig alvorlig eller komplisert art
- Alvorlige tilfeller av voldtekt, legemsbeskadigelse med store skadefølger og ran eller forsøk på slike forbrytelser
- Andre saker eller saksgrupper etter *spesiell* beslutning fra Riksadvokaten

I 1992 ble Kripos pålagt å rykke ut ved luftfartsulykker og -hendelser.¹⁶

Politimestrene er av Riksadvokaten rådet til å rette bistandsanmodninger til Kripos i saker hvor det foreligger anmeldelser eller innberetning, eller når etterforskning av andre grunner er iverksatt mot helpersonell for feilbehandling.¹⁷

I departementets skriv av 10. mars 1994 til Kripos heter det at det er et mål å styrke og systematisere arbeidet med å hindre seksuelle overgrep mot

barn, avdekke overgrep og gi barn som har vært utsatt for overgrep, rask og riktig hjelp. Det skulle bygges en base av spisskompetanse ved Kripos, slik at politistasjonene etter behov kan få assistanse til etterforskning. Det ble også forutsatt at teamene, i tillegg til etterforskningsbistand, skulle bidra til opplæring av personell og etterforskere lokalt, slik at kompetansen også heves ved politistasjonene. Det er lagt opp til at totalt 14 årsverk skal være øremerket arbeidet Kripos gjør i forbindelse med seksuelle overgrep mot barn.¹⁸ I dette inngår fire hospitanter, hver for en periode på to år.

Myndighet

I de sakene hvor Kripos bistår, er det den stedlige politimesteren som har ansvaret for og leder etterforskningen og behandlingen av saken. Ansvar påhviler politimesteren inntil etterforskningen og behandlingen av en sak beslutes sentralisert eller av andre grunner overføres til et annet politikammer, som derved blir pålagt ansvaret og ledelsen.¹⁹

3.3.2 Tekniske undersøkelser

Kripos kan rykke ut og foreta åsteds- og andre undersøkelser over hele landet. Ellers utfører avdelingene i Kripos undersøkelser og vurderinger av spor materiale som er sikret på åstedet av avdelingenes tjenestemenn, eller som er sendt inn fra de lokale politikamrene.²⁰

Ifølge tildelingsbrevet til Kripos for 2001 er det viktig at saksbehandlingen pågår på en mest mulig effektiv måte der man tar hensyn til kvalitet i forhold til rettssikkerhet. En kort responstid med resultatet av undersøkelser av innsendt materiale er vesentlig i denne sammenheng. Spesielt gjelder dette i fengslingssaker hvor barn eller unge under 18 år er involvert.

Når Kripos yter stedlig bistand til saker relatert til grov vold, seksuelle overgrep og lignende, skal Kripos levere to rapporter: en åstedsdel og en undersøkelsesdel med konklusjoner. Åstedsdelen skal leveres innen 14 dager etter avsluttet åstedsgransking. Undersøkelsesdelen skal leveres innen 30 dager etter åstedsdelen, dersom resultater av eksterne undersøkelser foreligger. Dersom resultater av eksterne undersøkelser ikke foreligger innen 60 dager etter avsluttet åstedsgransking, skal dette drøftes med oppdragsgiver.²¹

Resultatmålene for de to tekniske avdelingene er som følger:

¹² Kripos' årsrapport for 2000

¹³ Tildelingsbrevet for 2001 til Kripos

¹⁴ Tidligere E-gruppen

¹⁵ Riksadvokatens rundskriv nr. 6/1973 av 14. november 1973

¹⁶ Riksadvokatens rundskriv nr. 1/1992 av 30. april 1992

¹⁷ Riksadvokatens skriv av 11. mars 1996 til samtlige statsadvokater

¹⁸ Jf. St.meld. nr. 52 (2000–2001) Etterforskning av seksuelle overgrep mot barn og Innst. S. nr. 76 (2000–2001)

¹⁹ Riksadvokatens rundskriv R. 2566/73 av 14. november 1973

²⁰ Riksadvokatens rundskriv R. 2566/73 av 14. november 1973

²¹ Tildelingsbrevet for 2001 til Kripos

Laboratorieavdelingens resultatmål for 1999–2001:

	1999	2000	2001
Fengslingssaker ²²	Innen 2 uker	Innen 10 dager (2. halvår)	Innen 10 dager
Prioriterte saker ²³	Innen 12 uker	Innen 60 dager (2. halvår)	60 % innen 40 dager 40 % innen 60 dager
Uprioriterte saker ²⁴	Innen 4 måneder	Innen 90 dager (2. halvår)	Innen 90 dager

I 2002 ble målet for fengslingssakene innskjerpet ved at de skulle leveres umiddelbart. Resultatmålet for de prioriterte sakenes saksbehandlingstid ble knyttet opp til de ulike sakstypene, og målene er 20 dager for narkotikasaker, 25 dager for overflatespor og 30 dager for sakene som gjelder generell kjemi og dokument og skrift. Det ble også satt mål for median saksbehandlingstid på henholdsvis 7 dager, 10 dager, 11 dager og 13 dager.

For de uprioriterte sakene var målet at disse skulle leveres innen 40 dager, mens median saksbehandlingstid skulle være 16 dager.

Også for fingertrykksavdelingen er kravene til saksbehandlingstid blitt strengere for prioriterte og uprioriterte saker. Fristen for de uprioriterte sakene er halvert fra 1999 fram til første halvår 2002.

Fingeravtrykksavdelingens mål for maksimal saksbehandlingstid 1999–2002²⁵:

	1999	2000	2001	2002
Fengslingssaker	(ikke opplyst)	Omgående	Omgående	Omgående
Prioriterte saker	12 uker (2. halvår 6 uker)	30 dager	30 dager (2. halvår 25 dager)	25 dager, median 10 dager (2. halvår 20 og 7 dager)
Uprioriterte saker ...	24 uker (2. halvår 18 uker)	60 dager	60 dager (2. halvår 40 dager)	30 dager, median 13 dager (2. halvår 25 og 10 dager)

Mål for maksimal behandlingstid for innsendte blanketter med fingeravtrykk:

	1999	2000	2001	2002
Kriminalregisteret	14 dager	7 dager	7 dager	6 dager
Utlendingsregisteret	3 dager	4 dager	3 dager	3 dager
Interpolregisteret	14 dager	14 dager	10 dager	10 dager

Målet for disse sakene har endret seg lite, med unntak av Interpolregisteret der målet til saksbehandlingstiden er redusert med 4 dager.

²² I tildelingsbrevet er fengslingssaker definert som saker hvor enten fengselsbegjæringen er avhengig av en undersøkelse, eller hvor det alt foreligger en tidsbegrenset varetektsfengsling

²³ Prioriterte saker er saker relatert til organisert kriminalitet, narkotikakriminalitet, økonomisk kriminalitet, voldskriminalitet, seksuelle overgrep og andre saker som er ledd i etterrettingsprosjekter

²⁴ Uprioriterte saker er alle andre saker enn de forannevnte. I de sakene hvor undersøkelser ikke er påbegynt innen 90 dager, skal oppdragsgiver forespørres om oppdraget fortsatt er aktuelt

²⁵ Tildelingsbrevet for 2000 og 2001, disponeringsskrivet for 2002

3.3.3 Ressursutnyttelse

Justissektoren har over flere år blitt tilført økte ressurser og en stor del av økningen har tilfalt politi- og lensmannsetaten. Kripos er tilført en del av disse ressursene ved nye faste og midlertidige stillinger for å gjennomføre de oppgavene som er tillagt etaten. I tildelingsbrevet for 2000²⁶ vises det til hvor mange nye faste og midlertidige stillinger Kripos kan opprette i løpet av året, og hvor disse stillingene organisatorisk skal plasseres. For 2001²⁷ blir det presisert at det må foretas en prioritering innenfor den totale bevilgningen, der eventuelle ekstrabelastninger ved Kripos vil kunne bety at aktivitetsnivået på andre saker og saksområder må reduseres.

3.3.4 Internasjonalt arbeid

Effektivt nasjonalt og internasjonalt politisamarbeid er vesentlige faktorer for å kunne bekjempe grensekryssende, organisert kriminalitet. Kripos skal derfor innenfor sine kjerneområder delta i nasjonalt og internasjonalt politisamarbeid.²⁸ Denne deltakelsen skal gjennomføres med henblikk på en effektiv kriminalitetsbekjempelse gjennom en bedret og økt informasjonsutveksling.

I påtaleinstruksen § 6-2 er det fastsatt at henvendelser til Interpol eller andre politimyndigheter i utlandet i alminnelighet skal sendes gjennom Kripos, som har ansvaret for det nasjonale Interpolkontoret i Norge (NCB).²⁹ Kripos skal yte rask og effektiv bistand ved forespørsler fra norske og utenlandske myndigheter og overholde de svarfristene som er satt gjennom Interpols servicestandard: viktige saker innen 24 timer, normale saker innen 10 dager og ikke-viktige saker innen 30 dager.³⁰

Kripos skal bidra til økt bruk av Schengen Information System (SIS) i politiet, et system med en felles støttefunksjon knyttet til de statene som deltar i Schengen-samarbeidet.³¹ Kripos er ansvarlig for opplysninger om personer og gjenstander i registeret og skal blant annet sørge for at opplysninger som legges inn av norske myndigheter, er korrekte, oppdaterte og registrert på lovlig måte.

Kripos er pålagt å gi stedlig bistand til etterforskning i politiets arbeid med utlendings saker og saker angående ulovlig innvandring etter nærmere bestemmelser som gis av departementet og/eller Riksadvokaten.³²

²⁶ Tildelingsbrevet for 2000 kap. 440 politi- og lensmannsetaten, særskilt del for Kriminalpolitisen

²⁷ Tildelingsbrevet for 2001 kap. 440 politi- og lensmannsetaten, særskilt del for Kriminalpolitisen

²⁸ Tildelingsbrevet til Kripos for 2001

²⁹ St.meld. nr. 18 (1999–2000) Om norsk deltakelse i internasjonalt politisamarbeid, kap. 3.2.2

³⁰ Tildelingsbrevet til Kripos for 2001

³¹ Disponeringsskrivet 2002 – Kriminalpolitisen, pkt. 3.9.7

³² Rundskriv G 181/93 av 20. desember 1993

3.3.5 Etterretning

Kripos oppdrag når det gjelder etterretning for 2000, er todelt:³³

- 1 Å gjennomføre aktiv og funksjonell kriminaletterretning der en vesentlig faktor er å bekjempe internasjonal og organisert kriminalitet. Målsettingen er å omsette opplysningene til konkrete etterforskningsresultater i politidistriktene.
- 2 Det skal foretas trusselvurderinger som skal være med på å danne grunnlag for politiledelsens langsiktige planlegging og prioriteringer.

Tildelingsbrevet for 2001³⁴ viderefører oppgaven i forbindelse med den aktive og funksjonelle kriminaletterretningen. Arbeidet vedrørende den strategiske kriminaletterretningen skal overføres til Politidirektoratet. Disponeringsskrivet for 2002 understreker at Kripos skal videreføre arbeidet med innstilling og bearbeiding av relevant informasjon innen sine ansvarsområder, herunder bidra med opplysninger til utvikling av strategiske kriminalitetsanalyser, som Politidirektoratet har det nasjonale ansvaret for.³⁵

3.3.6 Kompetanseoverføring

Kripos har et særlig ansvar for å utvikle og overføre kompetanse til politidistriktene.³⁶ Det er satt som resultatmål at Kripos skal bistå Politihøgskolen, politidistriktene og øvrige eksterne samarbeidspartnere med inntil tre årsverk for å utvikle og gjennomføre undervisningsopplegg.³⁷ Videre skal Kripos være aktive i å legg til rette og gjennomføre fagkurs og seminarer innenfor prioriterte områder.³⁸

3.4 KRAV TIL RAPPORTERING

Økonomireglementets § 3 inneholder krav til formulering av resultatkrav og rapportering. I henhold til § 3.1 skal hvert departement innenfor egne ansvarsområder fastsette mål og resultatkrav som skal realiseres innenfor rammen av de vedtatte bevilgninger. Målene skal realiseres uten uhjemlede overskridelser. Departementet skal videre påse at det for hver underliggende virksomhet blir utarbeidet metoder, resultatindikatorer og kriterier. Grunnen til det er at man skal sikre en formålstjenlig rapportering som gjør det mulig å vurdere om resultatene er i samsvar med de mål som er fastsatt.

³³ Tildelingsbrevet for 2000 kap. 440 politi- og lensmannsetaten, særskilt del for Kriminalpolitisen

³⁴ Tildelingsbrevet for 2001 kap. 440 politi- og lensmannsetaten, særskilt del for Kriminalpolitisen

³⁵ Disponeringsskrivet for 2002, pkt 3.7

³⁶ Disponeringsskrivet 2002 – Kriminalpolitisen, pkt. 3.6

³⁷ Tildelingsbrevet til Kripos for 2001

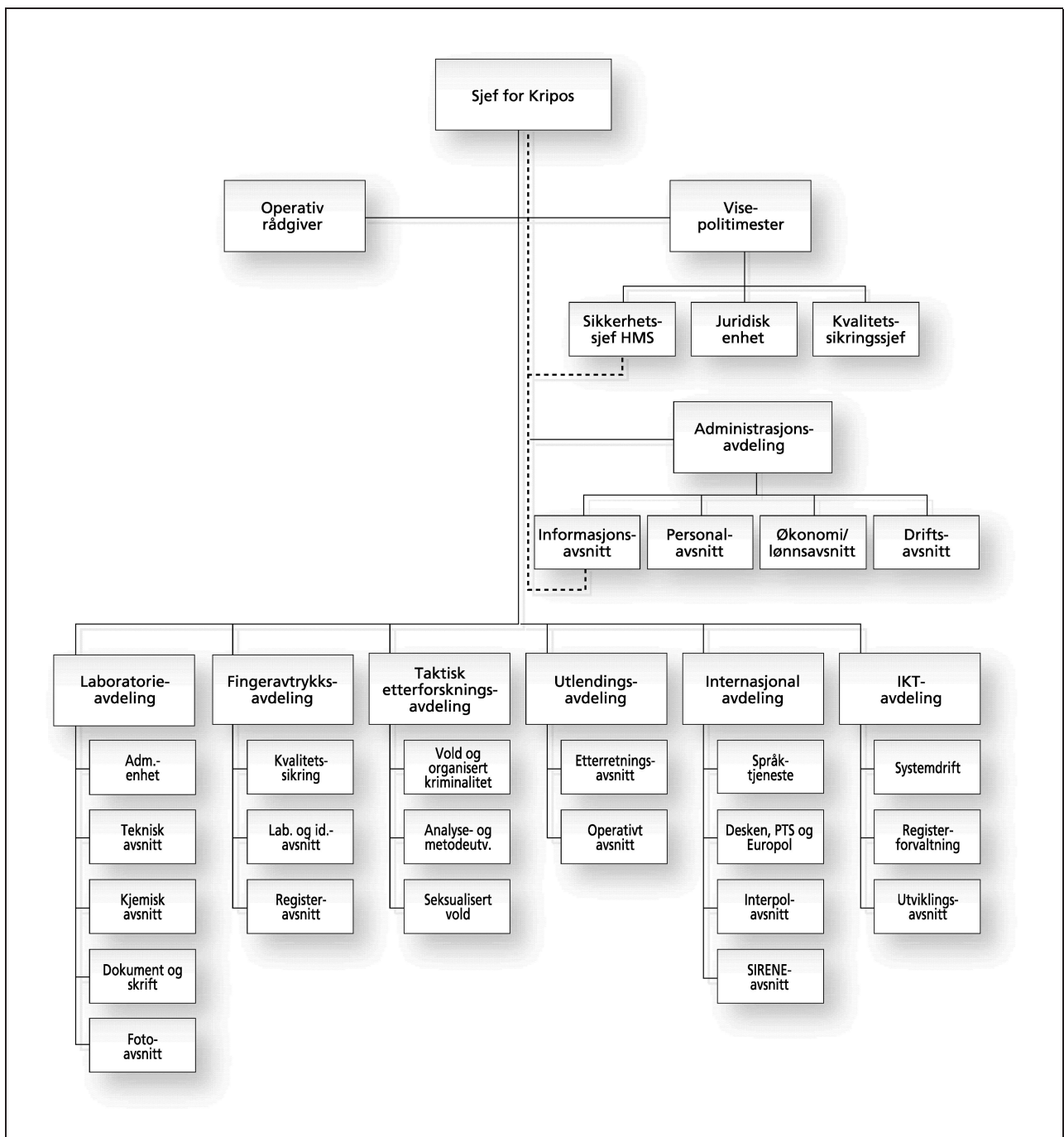
³⁸ Disponeringsskrivet til Kripos for 2002

4 Fakta

Kripos' organisasjon er hierarkisk oppbygd. Ledergruppen består av sjefen for Kripos, stedfortreder og samtlige avdelingsledere. Hver avdeling er delt inn i

ulike avsnitt som har sine avsnittsledere. Avsnittene kan igjen være inndelt i grupper med gruppeledere.

4.1.1 Hvordan Kripos er organisert

4.1.2 Ressurser

Justisdepartementet opplyser at Kripas ble prioritert ressursmessig i perioden 1999–2001. Departementet uttaler at saksmengden for disse årene økte i takt med de økte ressursene.³⁹

Tabellen viser at Kripas hadde en markant øk-

ning i budsjettet fra 1999 til 2000. Økningen som utgjorde 44 prosent, kan delvis forklares med at Kripas flyttet inn i nytt bygg, og opprettelsen av mange nye faste stillinger. De tre siste årene har tildelingene vært forholdsvis jevne.

Tabell 1 Total tildeling til Kripas i kroner for de aktuelle årene

	1999	2000	2001	2002
Ordinær bevilgning	106 453 000	129 475 000	166 217 000	172 887 000 ⁴⁰
Prosentvis endring i ordinær bevilgning		22 % økning fra 1999	28 % økning fra 2000	4 % økning fra 2001
Tilleggsbevilgninger	21 907 000	54 702 335 ⁴¹	9 321 899	13 613 000
Total bevilgning inklusiv tilleggsbevilgninger	128 360 000 ⁴²	184 177 335 ⁴³	175 538 899 ⁴⁴	186 500 000 ⁴⁵
Prosentvis endring i total bevilgning		44 % økning fra 1999	5 % reduksjon fra 2000	6 % økning fra 2001

Kilde: Tildelingsbrev og Kripas

4.1.3 Stillingsoversikt

Tabell 2 viser at det ble opprettet 55 nye stillinger i 2000. Av disse var 28 engasjementer ved Sirenekontoret som ble omgjort til faste stillinger. De resterende stillingene var nye stillinger. Kripas har opplyst at den nye stillingen i 2002 ble lagt til IKT.

Personaloversikten viser at Kripas i tillegg til de faste stillingene har benyttet engasjementstillinger i

stor grad. Kripas hadde en markant økning i antall faste stillinger fra 1999 til 2000. Denne økningen førte til en reduksjon i bruken av engasjementer. Bruken av engasjementer går likevel igjen ved de fleste avdelingene. Fingeravtrykksavdelingen og laboratorieavdelingen har økt antallet engasjementer hvert år. Det samme gjelder IKT.

Tabell 2 Oversikt over og fordeling av ansettelsesforhold hos Kripas

Stillinger/år	1999	2000	2001	2002
Faste stillinger	241,5	296,5 ⁴⁶	296,5	297,5
Nye for året	–	55	–	1
Engasjementer	40,5	29	21,5	31
Totalt	282	325,5	318	331,5

Kilde: Kripas og årsrapporter

³⁹ Intervju med Justisdepartementet, 18. mars 2003

⁴⁰ 275 000 kroner av dette beløpet inkluderer overføringer fra 2001

⁴¹ Dette beløpet inkluderer bevilgning til inventar og utstyr, 25 000 000 kroner, som ble utelatt i tildelingsbrevet ved en inkurie, jf. brev fra Justisdepartementet til Kripas 31. januar 2000 om tildelingsbrevet for 2000. I tillegg ble det bevilget 15 000 000 kroner til sambandsmenn

⁴² Årsrapport 1999

⁴³ Innrapportering av regnskap for 2002

⁴⁴ Årsrapport 2001

⁴⁵ Årsrapport 2002

⁴⁶ Totalt inklusiv de nye stillingene

4.2 SAKSBEHANDLINGSTID, PRODUKTIVITET OG MÅLOPPNÅELSE FOR LABORATORIEAVDELINGEN OG FINGERAVTRYKKS-AVDELINGEN

Laboratorieavdelingen og laboratoriefunksjonene i fingeravtrykksavdelingen danner til sammen Norges Tekniske Kriminallaboratorium og har spisskompetanse innenfor de kriminaltekniske disiplinene.⁴⁷ Laboratoriene utfører kriminaltekniske undersøkelser og vurderinger av innhentet og innsendt materiale for politi, påtalemyndighet og domstoler. Videre skal avsnittet også bistå det stedlige politi med ås- tedsundersøkelser. Kriminallaboratoriene utfører nærmere definerte undersøkelser og analyser av alt tenkelig spormateriale fra kriminalsaker.⁴⁸ I takt med strengere krav fra domstolene og forsvarernes mer aktive rolle er det blitt hevdet at de «tause vitnene»⁴⁹ er viktigere enn noen gang i oppklaringen av forbrytelser.⁵⁰ Kravet til kvalitet er ufravikelig og er i denne sammenhengen «evnen til å framskaffe objektive og riktige resultater så raskt at de utgjør et nyttig bidrag i straffesaksbehandlingen.»⁵¹

Nedenfor følger en gjennomgang av saksbehandlingstid, produktivitet og måloppnåelse ved de ulike avsnittene ved laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen.

For å undersøke saksbehandlingstiden er det dels benyttet tall som Kripos har tatt ut fra OMNIS, dels gjennomført egne analyser av saksbehandlingstiden med utgangspunkt i alle saker som er registrert til behandling for 2001 og første halvår 2002. I analysen av saksbehandlingstiden er gjennomsnittlig og median saksbehandlingstid beregnet. For å få utdypende opplysninger er oversikter over andelene behandlede saker, fordelt innen ulike tidsintervaller, utarbeidet for hvert avsnitt. Dette er sammenlignet med innrapporteringen fra Kripos til Justisdepartementet og Politidirektoratet. For å beregne produktiviteten ved de ulike avsnittene er opplysninger om antall ansatte og antall behandlede saker lagt til grunn.

4.2.1 Statistiske data og rapporter fra Kripos

Det er observert flere svakheter knyttet til de statistiske data som er hentet fra OMNIS, saksbehandlingssystemet hos Kripos og hvordan disse dataene analyseres.

⁴⁷ Årsberetning 2001 for Kriminalpolitisen, s. 5

⁴⁸ Enkelte unntak finnes, for eksempel DNA-analyser som utføres ved Rettsmedisinsk institutt

⁴⁹ Resultat fra tekniske/kjemisk analyser

⁵⁰ Årsberetning 2001 for Kriminalpolitisen, s. 8

⁵¹ Årsberetning 2001 for Kripos, s. 8

Funksjonalitet

Registreringen i OMNIS gjør ikke laboratorie- og fingeravtrykksavdelingen i stand til å rapportere i henhold til de resultatkrav som er satt. Resultatkravene som er stilt til saksbehandlingstiden ved disse to avdelingene, skiller mellom fengslingssaker, prioriterte saker og uprioriterte saker. Opplysninger om en sak er en fengslingssak, en prioritert sak eller uprioritert sak, registreres imidlertid ikke i OMNIS. Dersom Kripos skal rapportere i henhold til de stilte resultatkravene, må alle sakene som er behandlet for ett år, gjennomgå og grupperes manuelt. Kripos opplyser at dette skal endres fra og med 2003.

I OMNIS registreres hvilket lensmannskontor eller hvilken politistasjon som har mottatt stedlig teknisk bistand fra Kripos. Registreringen blir gjort etter en tallkode uten navn på lensmannskontorene. For å kunne analysere og vurdere de enkelte politidistrikter og hvilke lensmannskontorer som har mottatt bistand, er det derfor nødvendig å foreta en manuell gjennomgang av hver registrering, dekode og deretter klassifisere i henhold til distrikt. Denne mangelen ved OMNIS gjør det uoversiktlig for Kripos å undersøke hvilke distrikter som mottar bistand.

Rapportering av restanser

For blant annet å vurdere produktiviteten ved de ulike avsnittene er det i undersøkelsen lagt til grunn opplysninger fra OMNIS om restanser, innkomne saker og behandlede saker for hvert avsnitt for årene 1999 til 2002. Opplysningene ble verifisert av Kripos. Etter at analysen av produktiviteten for hvert enkelt avsnitt ble presentert for Kripos, opplyste Kripos at tallene ikke var riktige. Korrigerede tall ble deretter oversendt, og det er disse som er benyttet i analysen.

Ved kontrollregninger av tallene har det vist seg at tallene som er oppgitt for restanser år for år, ikke er presise for de fleste avsnittene. Dette er tatt opp med Kripos, som ikke kan gi en tilfredsstillende forklaring på årsakene til dette. Til tross for usikkerheten knyttet til tallene brukes disse i undersøkelsen, da det legges til grunn at de gjenspeiler en utvikling.

Analyse av saksbehandlingstid

Politidirektoratet og Justisdepartementet stiller resultatkrav blant annet til saksbehandlingstiden ved laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen. I forbindelse med undersøkelsen er rapporteringsrutinene for laboratorieavdelingen hos Kripos gjennomgått. Kripos opplyser at når det rapporteres til Politidirektoratet om saksbehandlingstid, blir følgende metode brukt: Grunnlaget for innrapporteringen er de sakene som ved utgangen av året ikke er behandlet (restansene). Med utgangspunkt i disse sakene finner en deretter hvor mange av sakene som er eldre enn målkravet og beregner hvor stor andel dis-

se sakene utgjør av det totale antall innkomne saker for dette året. Samme metode er benyttet i hele den undersøkte perioden, 1999–2002.

Laboratorieavdelingen tar ikke utgangspunkt i behandlede saker, men i de sakene som ikke er behandlet. Slik direktoratet har formulert målkravet, gjelder saksbehandlingstiden *alle saker* som behandles ett år. Slik Kripos har beregnet det, gir innrapporteringen ingen opplysninger om de sakene som faktisk er behandlet, kun de som er ubehandlet, det vil si restansene. Ved å bruke denne metoden får en et usikkert bilde av den faktiske saksbehandlingstiden for alle saker ved de ulike avsnittene, og opplysningene som gis til Politidirektoratet/Justisdepartementet om måloppnåelsen, blir ikke korrekt. På grunn av beregningsmåten kan ikke undersøkelsen si noe sikkert om saksbehandlingstiden over flere år, da det kun er foretatt egne analyser for 2001 og første halvår av 2002.

4.2.2 Laboratorieavdelingen

Laboratorieavdelingen har til sammen fem avsnitt/enheter: administrativ enhet, teknisk avsnitt, kjemisk avsnitt, dokument- og skriftavsnittet og fotoavsnittet.

Fotoavsnittet har ansvaret for all fotografisk dokumentasjon av bevis som er sendt inn til Kripos. Avsnittet framkaller alle bilder som blir tatt av politiet, i 2002 ble det framkalt 600 000 bilder. I tillegg har avsnittet tre fotografer som fotograferer beslag og gjenstander som kommer inn til avsnittet. En av avsnittets fotografer har ansvar for å plukke ut straffbare handlinger fra innsendte videoer. Fotoavsnittet registrerer ikke saker i OMNIS. Derfor er det ikke mulig å ta ut statistiske opplysninger om saksbe-

handlingstiden ved avsnittet. Det er imidlertid opplyst at avsnittet vanligvis leverer resultatet på under en uke.

Siden fotoavsnittet ikke registrerer saker i OMNIS, er avsnittet utelatt i den følgende gjennomgangen av laboratorieavdelingen. Nedenfor følger en analyse av produktivitet, saksbehandlingstid og måloppnåelse ved teknisk avsnitt (overflatespor), kjemisk avsnitt (narkotikasaker og generell kjemisaker) og dokument- og skriftavsnittet.

4.2.2.1 Teknisk avsnitt

Avsnittets arbeidsoppgaver er å undersøke innsendt og innhentet materiale, bistå distriktene med stedlig bistand og identifiseringsarbeid. Identifiseringsarbeid kan være en tidkrevende oppgave og foregår ofte i nært samarbeid med eksterne, for eksempel Rettsmedisinsk institutt. Avsnittet er delt inn i tre faggrupper: brann, våpen og overflatespor.

Produktivitet, teknisk avsnitt

Som tabell 3 viser, har antall innkomne saker ved teknisk avsnitt økt med 18 prosent, fra 2862 til 3387 i perioden 1999–2002. Samtidig har antall behandlede saker økt med 30 prosent, og restansene er redusert med 67 prosent. Ved behandling av flere saker enn de innkomne er restansene redusert.

Tabell 4 nedenfor viser at antall årsverk ved teknisk avsnitt har økt med tre, fra 19 til 22. Når antall behandlede saker deles på antall årsverk, viser det at hver ansatt ved teknisk avsnitt produserte 13 flere saker i 2002 enn det de gjorde i 1999. Det innebærer en økning i underkant av 13 prosent.

Tabell 3 Antall restanser, innkomne og behandlede saker ved teknisk avsnitt i perioden 1999–2002

	1999	2000	2001	2002	1999–2002
Saker inn	2 862	2 752	3 324	3 387	+18 %
Behandlede saker	2 683	2 908	3 485	3 498	+30 %
Restanser	437	316	106	146	–67 %

Kilde: Kripos

Tabell 4 Antall årsverk, behandlede saker og behandlede saker per ansatt ved teknisk avsnitt i 1999 og 2002

	1999	2002	1999–2002
Antall årsverk	32	22	+16 %
Behandlede saker	2 683	3 498	+30 %
Antall saker per ansatt	141	159	+13 %

Kilde: Kripos

Saksbehandlingstid, teknisk avsnitt

Det er i forbindelse med undersøkelsen innhentet data og gjennomført en analyse av alle saker som ble behandlet i 2001 og første halvdel av 2002. I 2002 ble det i tillegg til maksimumskravet også stilt krav til median saksbehandlingstid. Undersøkelsen har beregnet gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid. Resultatet av analysen for teknisk avsnitt er presentert i tabell 5 nedenfor.

Tabellen viser at gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2001 var 27 dager, mens medianen var på fem dager. Dette innebærer at halvparten av sakene ble behandlet innen fem dager. Den store forskjellen mellom gjennomsnittet og medianen, forteller at det er noen saker som trekker gjennomsnittet opp.

Tabell 5 Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid i antall dager ved teknisk avsnitt

	N	Gjennomsnitt	Median	Maksimum
2001	3 539	27	5	499
Per 24. juli 2002	2 273	23	10	491

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Tabell 6 Andelen behandlede saker fordelt innen ulike tidsintervaller, i prosent ved teknisk avsnitt

	N	Samme dag	1–14 dager	15–30 dager	1–2 måneder	2–4 måneder	4–8 måneder	8–12 måneder	1–2 år	Sum
2001	3 539	44	25	11	7	6	4	2	1	100
Per 24. juli 2002 ..	2 273	36	24	13	12	12	2	1		100

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Tabell 6 viser at i 2001 ble 44 prosent av sakene behandlet samme dag og 25 prosent mellom en og 14 dager etter at de kom inn. Dette innebærer at 70 prosent av sakene ble behandlet innen 14 dager. Tabellen viser videre at 18 prosent av sakene hadde en behandlingstid på mellom 15 dager og to måneder. Videre hadde 13 prosent av sakene en saksbehandlingstid på over to måneder, hvorav tre prosent av sakene hadde en behandlingstid på over åtte måneder. En prosent hadde en behandlingstid på over ett år. Kripos har opplyst at de ikke har fast rutine for å henlegge saker, verken permanent eller midlertidig dersom saken ikke blir ferdig analysert. Kripos har en praksis hvor vanskelige saker som ikke har fått sin forklaring, blir værende under behandling i påvente av at det for eksempel dukker opp andre analysemåter som kan løse sakene. Dette kan forklare noen av sakene i de største tidsintervallene.

Det går fram av tabell 5 at median saksbehandlingstid gikk opp fra fem dager i 2001 til ti dager første halvår i 2002. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har imidlertid gått ned i samme periode. Dette skyldes at avsnittet i første halvdel av 2002 hadde færre saker som ble behandlet i løpet av 14 dager, samtidig som andelen saker med en lengre behandlingstid enn fire måneder ble redusert fra sju til tre prosent av totalt antall behandlede saker.

Måloppnåelse, teknisk avsnitt

I 2001 ble det stilt et felles resultatkrav for alle avsnittene⁵² ved laboratorieavdelingen. 60 prosent av de prioriterte sakene skulle behandles innen 40 dager, 40 prosent av de prioriterte sakene skulle behandles innen 60 dager, og de uprioriterte sakene skulle behandles innen 90 dager. I 2002 var kravet at de prioriterte sakene skulle behandles innen 25 dager og ha en median på 10 dager, mens de uprioriterte skulle behandles innen maksimalt 40 dager, med en median saksbehandlingstid på 16 dager.

I innrapporteringen om måloppnåelse for 2001 opplyser Kripos til Politidirektoratet at 96 prosent av alle sakene ved teknisk avsnitt ble behandlet innen 40 dager, at 3,5 prosent av sakene ble behandlet mellom 40 og 60 dager, og at en halv prosent hadde en saksbehandlingstid på over 60 dager. Tabell 6 ovenfor underbygger ikke disse tallene, idet 13 prosent av sakene har en saksbehandlingstid på over to måneder.

Beregningen av saksbehandlingstiden for alle sakene som ble behandlet ved teknisk avsnitt i 2001, viser at 83,5 prosent av sakene – ikke 96 prosent slik Kripos rapporterer til direktoratet – ble behandlet innen 40 dager.

⁵² Unntatt fotoavsnittet

4.2.2.2 Kjemisk avsnitt

Kjemisk avsnitt analyserer narkotikasaker og saker knyttet til «generell kjemi.» Sistnevnte er kjemiske analyser av alt annet enn narkotika, for eksempel saker i forbindelse med brann, sprengstoff, maling, lakk, fiberanalyser etc. Alle narkotikabeslag blir sendt inn til Kripos for destruksjon, og disse er det kjemisk avsnitt som destruerer.

a) Narkotikasaker

Ifølge Riksadvokaten⁵³ skal beslaglagt narkotika som hovedregel analyseres. Analyse kan unnlates i saker som avgjøres ved forelegg. Dersom forelegget ikke vedtas, skal det likevel analyseres. Av hensyn til saksbehandlingstiden i narkotikasaker har Riksadvokaten midlertidig besluttet at analyser inntil videre kan unnlates i saker hvor det foreligger en uforbeholden tilståelse og det etter en konkret vurdering anses ubetenkelig å fremme saken uten analyse. Det må for eksempel ikke være tvil om hvilket stoff det dreier seg om. Først og fremst vil irettføring uten analyse være aktuelt i saker som gjelder mindre kvanta cannabis.⁵⁴

Produktivitet, narkotikasaker

Som tabell 7 nedenfor viser, ble det i 2002 sendt inn 30 prosent flere narkotikasaker for analyse enn i 1999. Antall behandlede saker økte med 2 000 (19 prosent) i den samme perioden. Ved utgangen av 1999 var det 2 000 saker som ikke var ferdigbehandlet, mens det ved utgangen av 2002 var 960 saker i restanse. Til sammen innebærer dette en reduksjon av restansene på over 50 prosent.

Tabell 7 Antall restanser, innkomne saker og behandlede narkotikasaker (unntatt destruksjon) ved kjemisk avsnitt

	1999	2000	2001	2002	1999–2002
Saker inn	9 860	9 924	11 255	12 783	+30 %
Behandlede saker	10 798	8 944	13 152	12 841	+19 %
Restanser	2 006	2 995	1 084	960	–52 %

Kilde: Kripos

Saksbehandlingstid, narkotikasaker

Også for narkotikasaker er det gjennomført en egen analyse for alle saker i 2001 og første halvdel av 2002. Resultatet går fram av tabellene 8 og 9 nedenfor.

Tabell 8 viser at saksbehandlingstiden i første halvdel av 2002 hadde en markant nedgang. Både

medianen og den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden ble mer enn halvert i første halvår i 2002. Mens median saksbehandlingstid i 2001 var på 88 dager, var den redusert til 35 dager første halvår i 2002. Det er liten forskjell på gjennomsnittsverdien og medianen. Dette innebærer at begge mål gir et godt bilde av den typiske saksbehandlingstiden.

Tabell 8 Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid fra 2001 og første halvår 2002, i antall dager for narkotikasaker (unntatt destruksjon)

	N	Gjennomsnitt	Median	Maksimum
2001	13 117	82	88	307
Per 24. juli 2002	7 376	35	35	105

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

⁵³ Riksadvokatens rundskriv 1/89

⁵⁴ Brev av 10. juni 2001 fra Riksadvokaten til samtlige statsadvokater

Tabell 9 Andelen narkotikasaker behandlet i 2001 og første halvår 2002 fordelt i ulike tidsintervaller, i prosent

	N	Samme dag	1–14 dager	15–30 dager	1–2 måneder	2–4 måneder	4–8 måneder	Sum
2001	13 117	0	4	10	20	45	21	100
Per 24. juli								
2002	7 376	1	8	27	61	3	0	100

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Tabell 9 viser snuoperasjonen i detalj. Mens 66 prosent av sakene i 2001 hadde en saksbehandlingstid på over to måneder, var bare tre prosent av sakene i første halvdel av 2002 eldre enn to måneder.

Måloppnåelse, narkotikasaker

For 2001 rapporterer Kripos at 98,3 prosent av narkotikasakene ble behandlet innen 40 dager, og at ingen av sakene var eldre enn 60 dager.⁵⁵

Disse opplysningene stemmer ikke med bildet det innhentede datamaterialet gir. Tabell 9 viser at hele 66 prosent av narkotikasakene hadde en behandlingstid på over to måneder (60 dager). En mer detaljert gjennomgang av datamaterialet viser at det

bare var 22 prosent av sakene som ble behandlet innen 40 dager, ikke 98 prosent.

b) Generell kjemi

Produktivitet, generell kjemi

Tabell 10 viser at det i 1999 ble registrert om lag 700 innkomne saker knyttet til generell kjemi ved kjemisk avsnitt. I 2002 ble det registrert 812 innkomne saker, en økning på 17 prosent i forhold til 1999. Selv om det er en økning i antall behandlede saker fra 2001 til 2002, viser tabellen at det har vært en nedgang totalt for perioden 1999–2002 på 6 prosent. Restansene ble halvert i samme periode. Denne halveringen skyldes antall behandlede saker i 2000 og 2001.

Tabell 10 Antall restanser, innkomne saker og behandlede generell kjemi-saker ved kjemisk avsnitt

	1999	2000	2001	2002	1999–2002
Saker inn	696	579	632	812	+17 %
Behandlede saker	770	701	669	724	–6 %
Restanser	282	208	86	152	–46 %

Kilde: Kripos

Saksbehandlingstid, generell kjemi

Tabell 11 viser at både gjennomsnittlig og median saksbehandlingstid ble redusert vesentlig fra 2001 til første halvdel av 2002. Mens gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2001 var på 55 dager, var den i

2002 på 32 dager. Median saksbehandlingstid ble redusert fra 33 til 19 dager. Undersøkelsen viser at det for begge årene er en del saker med lang saksbehandlingstid som trekker opp gjennomsnittet.

Tabell 11 Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid, dager, for alle generell kjemi-saker, ved kjemisk avsnitt

	N	Gjennomsnitt	Median	Maksimum
2001	663	55	33	489
Per 24. juli 2002	442	32	19	321

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

⁵⁵ Kripos: Måloppnåelse, status per 31.12.01

Tabell 12 Andelen saker fordelt innen ulike tidsintervaller, i prosent for alle generell kjemi-saker ved kjemisk avsnitt

	N	Samme dag	1–14 dager	15–30 dager	1–2 måneder	2–4 måneder	4–8 måneder	8–12 måneder	1–2 år	Sum
2001	663	3	29	16	19	21	10	2	100	
Per 24. juli 2002	442	9	35	22	19	12	3		100	

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Tabell 12 illustrerer at det er stor spredning i saksbehandlingstiden. I 2001 hadde totalt 33 prosent av sakene en saksbehandlingstid på mer enn to måneder. I alt 12 prosent hadde en saksbehandlingstid på mer enn fire måneder. Undersøkelsen viser at antallet saker med saksbehandlingstid lengre enn to måneder har gått markant ned i første halvår 2002, samtidig har andelen saker som har blitt behandlet innen en måned, økt. 66 prosent av sakene var behandlet innen en måned første halvår 2002, mot 48 prosent i 2001.

Måloppnåelse, generell kjemi

Ifølge innrapporteringen fra Kripos for 2001 ble 80 prosent av sakene behandlet innen 60 dager. Ifølge tabell 12 hadde 33 prosent av sakene i 2001 en behandlingstid på over to måneder, det vil si at 67 prosent ble behandlet innen 60 dager.

Produktivitet, kjemisk avsnitt samlet

Siden saksbehandlingstiden, antall innkomne saker, behandlede saker og restanser er registrert hver for seg for narkotika og generell kjemi, er disse også behandlet hver for seg. Narkotika og generell kjemi er imidlertid under samme avsnitt, kjemisk avsnitt. Fordi de ansatte er ansatt ved kjemisk avsnitt, beregnes produktiviteten for hele avsnittet under ett.

Tabell 13 viser at kjemisk avsnitt har fått tilført sju nye årsverk i perioden 1999–2002. Dette er en økning på 23 prosent. Økningen i antall behandlede saker har imidlertid ikke vært like stor. Kjemisk avsnitt behandlet 17 prosent flere saker i 2002 enn i 1999. Dette innebærer at antall behandlede saker per ansatt har gått ned med fem prosent. En del av for-

klaringen på nedgangen er, ifølge Kripos, at avsnittet i 2001 fikk tilført seks nye engasjementsstillinger, øremerket narkotika, og at disse i første halvdel var i en opplæringsfase. Full effekt av ansettelsene ble først oppnådd i andre halvdel av 2002.

Tabell 13 Antall ansatte, behandlede saker og behandlede saker per ansatt i 1999 og 2002 for kjemisk avsnitt

	1999	2002	1999–2002
Årsverk	30	37	+23 %
Behandlede saker	11 568	13 565	+17 %
Saker per ansatt	386	367	–5 %

Kilde: Kripos

4.2.2.3 Dokument- og skriftavsnittet

Avsnittet gjennomfører i all hovedsak to typer analyser: undersøkelser av håndskrift og dokumenter. Håndskriftsundersøkelser er som oftest omfattende og tar lang tid å behandle, mens dokumentundersøkelser tar kortere tid å behandle. Det er flest dokumentundersøkelser og forholdsvis få håndskriftsaker. Hovedtyngden av dokument saker er pengefalsk.

Produktivitet, dokument- og skriftavsnittet

Det kom inn 28 prosent flere saker ved dokument- og skriftavsnittet i 2002 enn i 1999. Det ble behandlet 94 prosent flere saker, og restansene ble redusert med 83 prosent. Dette går fram av tabell 14 nedenfor.

Tabell 14 Antall restanser, innkomne saker og behandlede saker ved dokument- og skriftavsnittet i perioden 1999–2002

	1999	2000	2001	2002	1999–2002
Saker inn	1 796	2 401	2 681	2 313	+28 %
Behandlede saker	1 335	2 434	3 078	2 598	+94 %
Restanser	847	829	427	146	–83 %

Kilde: Kripos

Tabell 15 nedenfor viser at antall ansatte ved avsnittet har økt med to fra sju i 1999 til ni i 2002, og at antall behandlede saker nesten er fordoblet i samme periode. Antall saker per ansatt har økt med 34 prosent.

Tabell 15 Antall ansatte, behandlede saker og behandlede saker per ansatt i 1999 og 2002 for dokument- og skriftavsnittet

	1999	2002	1999–2002
Ansatte	7	9	+29 %
Behandlede saker	1 335	2 598	+94 %
Saker per ansatt	191	289	+34 %

Kilde: Kripos

Saksbehandlingstid, dokument- og skriftavsnittet

Tabell 16 viser at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden ved dokument- og skriftavsnittet ble redusert fra 78 dager i 2001 til 56 dager i første halvdel av 2002. Tilsvarende gikk medianen ned fra 71 dager til 64 dager. Når gjennomsnittlig og median

saksbehandlingstid er tilnærmet like, finnes det omtrent like mange saker på hver side av gjennomsnittet, fordelt på saksbehandlingstid.

Tabell 16 Gjennomsnittlig, median og maksimal saksbehandlingstid, i antall dager ved dokument- og skriftavsnittet

	N	Gjennomsnitt	Median	Maksimum
2001	3 074	78	71	348
Per 24. juli 2002	2 177	56	64	381

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Tabell 17 nedenfor viser at andelen saker som ble behandlet samme dag, økte fra to til 14 prosent. Videre viser tabellen at mens 14 prosent av sakene ble behandlet i tidsintervallet mellom fire og åtte måneder i 2001, var det bare en prosent av sakene som hadde tilsvarende lang saksbehandlingstid i første halvdel av 2002.

Tabell 17 Andelen saker fordelt innen ulike tidsintervaller, i prosent ved dokument- og skriftavsnittet

	N	Samme dag	1–14 dager	15–30 dager	1–2 måneder	2–4 måneder	4–8 måneder	Sum
2001	3 074	2	4	5	23	52	14	100
Per 24. juli 2002	2 177	14	3	5	26	51	1	100

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Måloppnåelse, dokument- og skriftavsnittet

Ifølge innrapporteringen fra Kripos for 2001 ble 96 prosent av sakene behandlet innen 40 dager og tre prosent mellom 40 og 60 dager, og en prosent var eldre enn 60 dager. Dette er ikke sammenfallende med opplysningene i tabell 17, hvor 66 prosent av sakene hadde en behandlingstid på over to måneder (60 dager). En beregning med utgangspunkt i det innhentede datamaterialet viser at 15 prosent og ikke 96 prosent av sakene ble behandlet innen 40 dager.

4.2.3 Fingeravtrykksavdelingen

Laboratorie- og identifiseringsavsnittets hovedoppgave er å framkalle og sikre mottatte fingeravtrykk og å forsøke å identifisere hvem som har avsatt fingeravtrykkene. Sakene kan deles i tre:

- Foliesaker, hvor oppdragsgiver har framkalt avtrykket

- Innsendte gjenstander, hvor avsnittet skal framkalle og sikre avtrykk
- Saker som består av både innsendte folier og gjenstander

Produktivitet, fingeravtrykksavdelingen

Tabell 18 på neste side viser at det ble sendt inn 28 prosent flere fingeravtrykksaker i 2002 enn i 1999, og at det ble behandlet 28 prosent flere saker i samme periode. Restansen ble redusert fra 1 468 i 1999 til 478 i 2002, det vil si en reduksjon på nær 70 prosent.

Tabell 19 viser at økningen i antall årsverk har ført til en økning i antall behandlede fingeravtrykksaker. Mens antall årsverk har økt med 23 prosent, har antall behandlede saker økt med 24 prosent. Videre viser tabellen at hvert årsverk behandler like mange saker i 2002 som i 1999.

Tabell 18 Antall restanser, innkomne saker og behandlede saker ved fingeravtrykksavdelingen, i perioden 1999–2002

	1999	2000	2001	2002	1999–2002
Saker inn	13 374	14 605	14 671	17 157	+28 %
Behandlede saker	13 801	15 152	14 543	17 662	+28 %
Restanser	1 468	944	900	478	–67 %

Kilde: Kripos

Tabell 19 Antall ansatte, behandlede saker og behandlede saker per ansatt i 1999 og 2002 for fingeravtrykksaker

	1999	2002	1999–2002
Årsverk	32	21	+24 %
Behandlede saker	13 801	17 157	+28 %
Saker per årsverk	811	817	+0,7 %

Kilde: Kripos

Saksbehandlingstid, fingeravtrykksavdelingen

Tabell 20 viser at gjennomsnittlig saksbehandlingstid har økt de siste årene i fingeravtrykksavdelingen fra 14 dager i 2001 til 17 dager i første halvdel av 2002. Median saksbehandlingstid viser også en stigende tendens.

Tabell 21 viser at omtrent en firedel av sakene blir behandlet samme dag som de blir registrert inn til Kripos. Andelen saker som det blir brukt mer enn en måned på å behandle, har steget fra 16 prosent i 2001 til 24 prosent i 2002.

Tabell 20 Median saksbehandlingstid ved fingeravtrykksavdelingen i 2001 og første halvdel av 2002

	N	Gjennomsnitt	Median	Maksimum
2001	14 484	14	7	101
Per 24. juli 2002	9 543	17	9	271

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Tabell 21 Andelen saker fordelt i ulike tidsintervaller, i prosent ved fingeravtrykksavdelingen i 2001 og første halvdel av 2002

	N	Samme dag	1–14 dager	15–30 dager	1–2 måned	2–4 måned	Sum
2001	14 484	23	40	21	15	1	100
Per 24. juli 2002	9 543	24	35	17	19	5	100

Kilde: Riksrevisjonens analyse av tall fra OMNIS

Måloppnåelse, fingeravtrykksavdelingen

Ifølge måloppnåelsen hos Kripos for 2001 hadde den eldste prioriterte saken en behandlingstid på 36 dager, mens alle uprioriterte saker ble behandlet innen kravet. Siden det rapporteres i henhold til prioriterte og uprioriterte saker (som det faktisk blir stilt krav om), og disse opplysningene ikke kommer fram

i undersøkelsen basert på data fra OMNIS, er det ikke mulig å trekke klare konklusjoner med hensyn til måloppnåelse for fingeravtrykksavdelingen. Det kan imidlertid slås fast at det bare er en prosent av sakene som hadde en saksbehandlingstid på over to måneder i 2000.

4.2.4 Stedlig bistand fra de tekniske avdelingene

4.2.4.1 Stedlig og konsultativ bistand

Rutinene for å vurdere om det skal ytes stedlig bistand, er felles for alle avdelingene ved Kripos:

- 1 Sjefen for Kripos eller hans stedfortreder avgjør anmodninger om bistand. Dersom forespørselen skjer i ordinær arbeidstid, blir de aktuelle avsnittene konsultert for faglig vurdering av anmodningen før endelig beslutning tas.
- 2 Kommer henvendelsen om bistand fra politidistrikten til desken etter ordinær arbeidstid, kontaktes sjefen for Kripos eller stedfortreder for å avgjøre om bistand skal gis, før desken formidler oppdraget til dem som har døgnvakt. Døgnvaksordningen består av to fra teknisk avsnitt, en fra fingeravtrykksavdelingen og to fra taktisk etterforskningsavdeling.

Dersom Kripos ikke har ressurser tilgjengelig til å yte stedlig bistand, kan konsultativ bistand være et alternativ. Ved konsultativ bistand gir Kripos råd om etterforskningskritt i saken uten å ta ansvar eller bistå i den daglige etterforskningen. Det er jevnlig kontakt med de lokale etterforskerne, og Kripos kan også reise ut til politidistriktet for å gi råd. Om bistand ytes som konsultativ eller stedlig bistand, avhenger av hvor komplisert saken er, kompetansen ute i distriktet og tilgangen på ressurser. Kriminelle forhold, type kriminalitet, mistanke om påsatt brann, type sak, tilgjengelige ressurser og lokal kompetanse er også faktorer som spiller inn i vurderingen.

Det er særlig i forbindelse med drap og mistenkelige dødsfall at avsnittene blir anmodet om å yte stedlig bistand. Etter at prøver er innhentet, blir disse tatt med tilbake til Kripos for analyse. Oppdragene kan vare fra noen timer til opp til en uke.

4.2.4.2 Bistandsoppdrag ved laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen

For å få en oversikt over hvor mye stedlig teknisk bistand Kripos yter, og hvilke distrikter som mottar bistand, har vi i hovedsak brukt datamateriale fra Kripos samt informasjon fra intervjuer med politidistrikter og politistasjoner og lensmannskontorer. Det kommer fram av undersøkelsen at Kripos yter mer stedlig teknisk bistand i sine nærområder enn ellers i landet. I intervjuene uttaler de som har mottatt teknisk stedlig bistand, at kvaliteten på hjelpen er god.

Teknisk stedlig bistand ytes i utgangspunktet av alle avsnittene på laboratorieavdelingen, men teknisk avsnitt er det eneste avsnittet som har stedlig bistand som hovedfunksjon. På fingeravtrykksavdelingen er det laboratorie- og identifiseringsavsnittet som yter stedlig bistand. Alle ansatte på disse avsnittene jobber med både innsendt materiale og åstedssaker. Åstedssaker skal prioriteres.

Tabell 22 Antall reisedøgn ved tekniske avdelinger

	1999	2000	2001	2002
Teknisk avsnitt	610	463	442	566
Fingeravtrykksavdelingen	108	142	83	112

Kilde: Kripos

Tabellen viser antallet reisedøgn for teknisk avsnitt ved laboratorieavdelingen og laboratorie- og identifiseringsavsnittet ved fingeravtrykksavdelingen i forbindelse med stedlige bistandsoppdrag og etterfølgende rettsoppmøter. Antallet reisedøgn på teknisk avsnitt har gått ned fra 1999 til 2001 for så å øke i 2002. Laboratorie- og identifiseringsavsnittet hadde en økning fra 1999 til 2000, men en nedgang fra 2000 til 2001, for deretter å øke igjen i 2002.

4.2.4.3 Kontaktmannsordningen

I hvert politidistrikt er det oppnevnt en kontaktsmann for Kripos. Kontaktsmannen, som ofte er teknisk etterforskningsansvarlig i distriktet, har gjennomført et 14 dagers kurs hos Kripos. Kontaktsmannen skal undersøke åstedet før Kripos rykker ut. Han skal orientere Kripos om forholdet og hvor alvorlig det er. Blant annet ut fra denne orienteringen vurderer Kripos om politidistriktet har behov for bistand eller ikke. Det er planlagt at kontaktsmennene annethvert år skal delta på samlinger hos Kripos for å holde seg orientert om utviklingen på fagområdet.

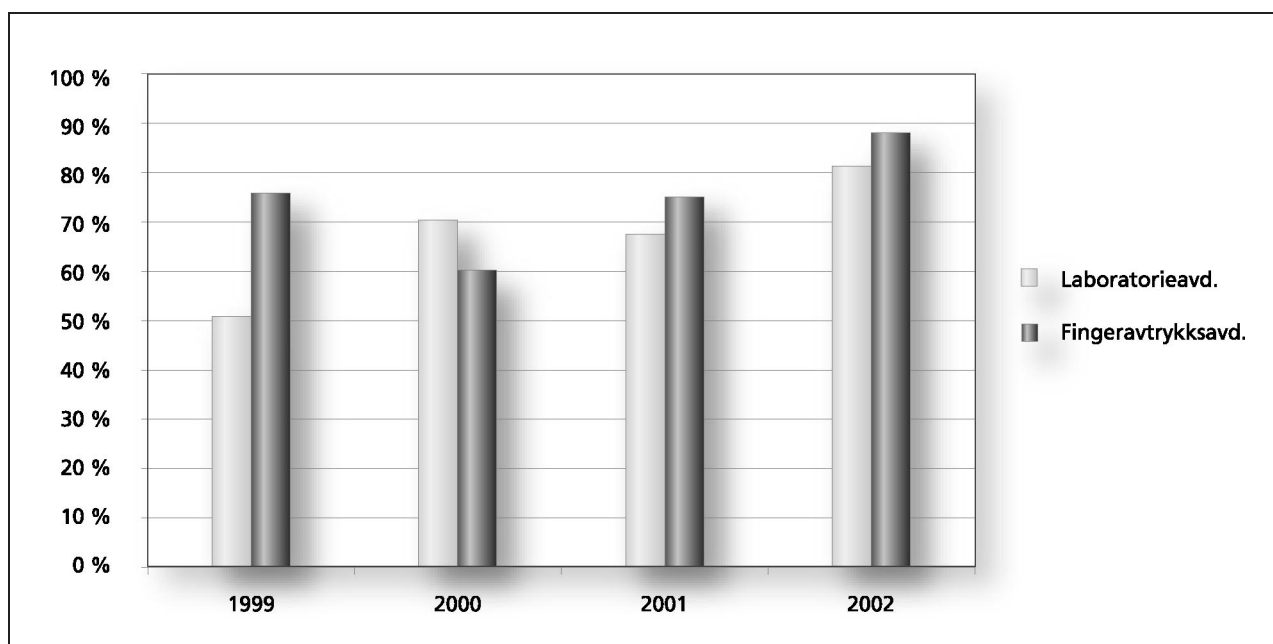
Intervjuene viser at det ble skapt forventninger til hvilket ansvar og hvilken rolle kontaktsmannen skulle ha overfor kriminalsaker i eget distrikt. Det er ikke avholdt oppdateringskurs for kontaktsmennene på over tre år. Etter politireformen har enkelte distrikter flere kontaktsmenn. Ledelsen i Kripos er enig med brukerne i at kontaktsmannsordningen ikke fungerer som forutsatt etter politireformen.

4.2.4.4 Geografisk fordeling av bistand

Ifølge intensjonene med politireformen vil opprettelsen av store politidistrikter føre til at flere saker løses i politidistriktet ved hjelp av egne ressurser, og at det vil minske behovet for bistand fra Kripos.

For å kunne vurdere Kripos' bistand i sitt nærområde i forhold til ellers i landet, er det foretatt en gjennomgang av antallet saker som laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen har gitt stedlig bistand til i årene 1999 til 2002 fordelt på politidistrikt.

Tabellen nedenfor viser prosentandelen av bistandssakene hvor laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen har bistått på Østlandet. Østlandet er definert som politidistriktene Oslo, Østfold, Follo, Romerike, Hedmark, Gudbrandsdal, Vestoppland, Nordre Buskerud, Asker og Bærum, Søndre Buskerud, Vestfold og Telemark, det vil si 12 av 27 politidistrikter.

Tabell 23 Andelen av saker hvor laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen yter stedlig teknisk bistand på Østlandet

Kilde: Kripas

Undersøkelsen viser at i 1999 mottok Østlandet stedlig teknisk bistand i halvparten av sakene fra laboratorieavdelingen og over 70 prosent av sakene fra fingeravtrykksavdelingen. For laboratorieavdelingen var det en stigning til 70 prosent i 2000, en liten nedgang i 2001 og en økning til over 80 prosent i 2002. For fingeravtrykksavdelingen var det en liten nedgang i 2000 til 60 prosent. I 2001 økte antall bistandssaker tilbake på 1999-nivået til over 70 prosent og økte videre til nærmere 90 prosent i 2002. Tabellen viser at det ytes mer stedlig bistand på Østlandet i forhold til resten av Norge. I 2002 står Romerike alene for 20 saker hvor det er ytt stedlig teknisk bistand på fingeravtrykksavdelingen og 27 saker på laboratorieavdelingen. I 2001 mottok Romerike og Hedmark bistand i 11 saker hver fra laboratorieavdelingen. Skjevfordelingen kan blant annet skyldes kriminalitetsbildet, ulik terskel for å be om bistand og ulikt behov for bistand.

Ifølge enhetene som ble intervjuet, avhenger en bistandsanmodning av hvilke ressurser en har lokalt, herunder kunnskap og kvalifikasjoner. De viktigste årsakene til anmodning om bistand er store og kompliserte saker og mangel på kompetanse lokalt, for eksempel ved større branner, drap og alvorlig vold. Et politidistrikt uttaler at det har en lav terskel for å be om bistand fra Kripas, noe som kan skyldes den korte avstanden fra Oslo. Det hender at medarbeiderne i Kripas reiser ut i distriktet for å vurdere om det er nødvendig å yte bistand, eller om politidistriktet kan håndtere saken selv.

4.2.4.5 Informasjon

Enhetene i politi- og lensmannsetaten ble i spørreskjemaundersøkelsen spurt om informasjonen vedrørende teknisk stedlig bistand. Over 44 prosent av enhetene mente at de mottar god nok informasjon om bistandstilbudet til Kripas på den tekniske siden.⁵⁶ Kripas innførte fra 2003 et nytt bistandskonsept,⁵⁷ som blant annet har som formål å informere bedre om bistandstilbudet.

Konseptet består i at Kripas har utarbeidet en rekke nærmere definerte bistandskomponenter innenfor kategorien stedlig bistand. Når Kripas skal yte bistand, skal de inngå en avtale med politidistriktet. Avtalen utarbeides etter dialog mellom Kripas og oppdragsgiveren og danner grunnlaget for om bistand innvilges. Avtaleskjemaet med bistandskomponentene hjelper oppdragsgiveren med å definere sine bistandsbehov og vil fungere som en sjekkliste og garanti for oppdraget. Det er utviklet en egen base på politiets intranett med oversikt over hvilke typer bistand Kripas kan tilby. Basen gjør det lettere for politidistriktene å velge nøyaktig hvilken bistand de har behov for. Spisskompetanse som tilbys, er blant annet ledelse, laboratorietjenester og etterforskning. En vil også her finne kriterier for hvilke saker Kripas prioriterer. Bistanden «spisses» til det absolutt nødvendige i forhold til distriktenes egen kompetanse.

⁵⁶ N = 333

⁵⁷ Nytt bistandskonsept ble omtalt i Justisdepartementets tildelingsbrev for 2001 og i Kripas' virksomhetsplan 2002

4.2.4.6 Kvalitet

Intervjuobjektene har hovedsakelig gode erfaringer og er tilfreds med mottatt bistand. Det kommenteres at teknikere ofte oppfattes som mer profesjonelle enn de taktiske etterforskerne. Mens teknikerne er erfarne medarbeidere, kan taktikerne være hospitanter fra et politidistrikt, uten spesialkompetanse på området. Et distrikt framhever at teknisk avsnitt hos Kripos har stor integritet, og stiller spørsmål ved om ikke analyse og stedlig teknisk bistand bør skilles for å få en mer rendyrket analysebit.

Politidirektoratet framholder at distriktene er fornøyde med kvaliteten på bistanden fra Kripos, men er usikre på om årsaken til dette er manglende kompetanse lokalt eller ressurstilgangen generelt.

4.2.4.7 Måloppnåelse

Resultatmålene om tidsfrister ble først innført i tildeingsbrevet i 2001. Det er derfor ikke mulig å måle avvik ved å sammenligne med tidligere år.

I 2001 ble målene for utsendelse av åstedssrapporter nådd i 68 av 73 saker, en måloppnåelse på 93 prosent. Målet for undersøkelsesrapporter ble nådd i 66 av 73 saker, det vil si i 90 prosent av sakene. For 2002 er kravene oppnådd for både åstedssrapporter og undersøkelsesrapporter.⁵⁸

4.3 TAKTISK ETTERFORSKNINGS- AVDELING

4.3.1 Generelt om de ulike avsnittene

I henhold til ulike rundskriv fra Riksadvokaten og Justisdepartementet skal det rettes henvendelser om

taktisk bistand til Kripos i saker vedrørende: forsettlig drap og forsøk på drap, mistenkelig dødsfall, savnede personer, forbrytelser av svært alvorlig eller komplisert art, voldtekt og legemsbeskadigelse med store skadefølger, ran, seksuelle overgrep, helsepersonell, menneskesmugling og ulovlig innvandring, samt luftfartsulykker og luftfartshendelser.⁵⁹

Taktisk etterforskningsavdeling ble opprettet etter en intern omorganisering i 2001. Avdelingen består av tre avsnitt:

- avsnittet for vold og organisert kriminalitet
- avsnittet for seksualisert vold
- avsnittet for analyse- og metodeutvikling som gir bistand i utarbeidelse av analyse og metode for behandling av større datamengder

Ved utgangen av 2002 var det 42 faste ansatte ved taktisk etterforskningsavdeling, én mer enn før omorganiseringen i 2001. Etter 2001 har avdelingen i tillegg økt bemanningen med fem engasjementer og seks årsvikariater/hospitanter.

Avdelingen blir ledet av en avdelingsleder og en assisterende avdelingsleder. Etter omorganiseringen i 2001 ble det opprettet to politifaglige rådgiverstillinger som er organisert direkte under avdelingsledelsen. Disse ble opprettet som et ledd i å beholde etterforskere med erfaring. Taktisk etterforskningsavdeling mener selv at den har hatt stor gjennomtrekk av personale de siste årene. Den store reisevirksomheten har medvirket til at medarbeiderne ikke blir stående i stillingene fram til pensjonsalder. Ved å opprette politifaglige rådgiverstillinger prøver Kripos å beholde erfaringen som eldre medarbeidere har opparbeidet.

Tabell 24 Antall stillinger i taktisk etterforskningsavdeling per 31. desember 2002

	Ledelse	Adm.	Rådgivere	Vold/organisert kriminalitet	Seksualisert vold	Analyse	Sum
Faste	2	2	2	12	13	11	42
Engasjement					3	2	5
Årsvikar/hospitant				2	4		6
Sum	2	2	2	14	20	13	53

Kilde: Taktisk etterforskningsavdeling

Tabell 25 Gjennomsnittlig antall reisedøgn for etterforskningsavdelingen i perioden 2000–2001 og for taktisk etterforskningsavdeling i 2002

	1999	2000	2001	2002
Gjennomsnittlig antall reisedøgn per ansatt ...	163	147	109	91

Kilde: Teknisk etterforskningsavdeling

Tabell 25 viser at det har skjedd en betydelig reduksjon av gjennomsnittlig antall reisedøgn per ansatt i etterforskningsavdelingen fra 163 i 1999 til 91 i 2002. Tallene for året 2002 gjelder den nye taktiske etterforskningsavdelingen, som har blitt tilført nye oppgaver som medfører færre reisedøgn enn oppgavene i den gamle etterforskningsavdelingen. Den totale nedgangen i antall reisedøgn skyldes del-

⁵⁸ Kripos: Virksomhetsplan 2002, måloppnåelse status per 31.12.02

⁵⁹ Jf. pkt. 3.3.1

vis også en bevisst satsing på å redusere belastningen for tjenestemennene. Arbeidet organiseres slik at flere av oppgavene kan løses uten at medarbeiderne reiser ut, samtidig som kompetanseoppbygging og metodeutvikling innenfor avdelingens ansvarsområde er prioritert. Kripos opplyser at nedgangen i reisedøgn også har en sammenheng med omleggingen av overtidsbetaling. På grunn av stramme overtidsbudsjetter må tjenestemenn avspasere overtid og fleksitid, noe som går utover antall arbeidsdager. Dette har også gått ut over «inneaktivitetene», som kompetanseheving og arbeid med metodeutvikling. Avdelingen har en målsetting om gjennomsnittlig 120 reisedager per etterforsker. Gjennomsnittet lå i 2002 på 91 reisedager for etterforskningsavdelingen.

4.3.2 Bistand fra taktisk etterforskningsavdeling

For å få en oversikt over hvor mye bistand avsnittene gir, samt hvilke distrikter som mottar bistand, er i hovedsak datamateriale fra Kripos lagt til grunn for analysene. Avsnittene for vold og organisert kriminalitet og seksualisert vold opererer med felles statistikk, siden de har mange felles arbeidsoppgaver. Det framkommer av undersøkelsen at antallet bistandsoppdrag har økt, mens antallet avslag på bistandsanmodninger er redusert. Undersøkelsen viser også at Kripos yter mer bistand til enkelte distrikter i sine nærområder enn ellers i landet.

4.3.2.1 Avsnitt for vold og organisert kriminalitet og avsnitt for seksualisert vold

Avsnitt for vold og organisert kriminalitet

Avsnittets viktigste saksområder er drapsetterforskning ved forsettlig drap, ved mistanke om forsøk på drap, ved mistenkelig dødsfall og ved andre alvorlige voldssaker. Avsnittet yter også bistand i forsvinningsaker og ved organisert kriminalitet.⁶⁰

Avsnitt for seksualisert vold

Avsnittet yter bistand til etterforskning av alle typer seksuelle overgrepssaker og overgrep mot barn, ved plutselig og uventet spedbarnsdød, savnede barn, familievold og helsesaker. Avsnittet har også ansvar for å drive kriminaletterretning når det gjelder overgrep mot barn og rasistiske ytringer på Internett.⁶¹ Størstedelen av den stedlige bistanden avsnittet yter, er bistand ved dommeravhør.

Det er innenfor dette avsnittet vi finner ressurser som blir omtalt som «Barnekripo». Avsnitt for seksualisert vold fikk etter behandlingen av Stortingsmelding nr. 52 (2000–2001)⁶² opprettet en ord-

ning med fire toårs hospitanter fra politidistriktene. Hensikten var å bidra til å gi bedre kunnskap om denne typen etterforskning ute i politidistriktene.

Stedlig taktisk bistand ytt av begge avsnittene

Tabell 26 viser at størsteparten av den taktiske etterforskningsbistanden som er gitt av Kripos, er gitt i saker vedrørende seksuelle overgrep og drap. Antall drapssaker det er gitt bistand til er stabil på 12–13 bistandsoppdrag i året, mens bistand til saker som dreier seg om seksuelle overgrep, nesten ble fordoblet fra 15 saker i 2000 til 27 saker i 2001, med en liten nedgang i 2002. I kategorien «annet» er blant annet saker knyttet til organisert kriminalitet registrert.

Tabell 26 Antall stedlig etterforskningsbistand ytt av avsnitt for seksualisert vold og avsnitt for vold og organisert kriminalitet i perioden 1999–2002

Sakstype	1999	2000	2001	2002
Drap	13	13	12	12
Saknet person	3	1	4	3
Mistenkelig dødsfall ...	3	1	3	3
Legemsbeskadigelse ...	1			
Brann	2	3	2	4
Seksuelt overgrep	15	15	27	22
Helsepersonellsak	1	2	2	2
Flyhavari	1		1	
Annet	7	4	9	9
Totalt	46	39	60	55

Kilde: Årsberetning fra Kripos for 1999 og taktisk etterforskningsavdeling

Det samlede antall saker hvor Kripos har bidratt med taktisk etterforskningsbistand har variert i perioden 1999–2002. I 2000 ble det gitt bistand i 39 saker, fire færre saker enn året før. I 2001 økte antall bistandsoppdrag med 21 saker til 60, mens det var en liten nedgang i 2002.

Konsultativ bistand ytt av begge avsnittene

Tabell 27 viser at den konsultative bistanden fra Kripo til politidistriktene har hatt en stor økning, fra åtte saker i 1999 til 60 saker i 2002. Over halvparten av denne økningen har skjedd i saker vedrørende seksuelle overgrep. For de andre saksområdene har det vært forholdsvis få endringer i perioden.

⁶⁰ Kripo: Instruks for avsnitt for vold og organisert kriminalitet

⁶¹ Kripo: Instruks for avsnitt for seksualisert vold

⁶² Etterforskning av seksuelle overgrep mot barn

Tabell 27 Antall saker hvor avsnitt for seksualisert vold og avsnitt for vold og organisert kriminalitet har gitt konsultativ etterforskningsbistand i perioden 1999–2002

Sakstype	1999	2000	2001	2002
Drap		4	3	3
Saknet person	1	4	4	3
Mistenkelig dødsfall ...		1	4	2
Legemsbeskadigelse ...	1			1
Brann	1			3
Seksuelt overgrep	4	6	18	37
Helsepersonellsak	2	4	7	3
Flyhavari		1	1	
Annet	1	3	6	9
Totalt	10	23	43	61

Kilde: Årsberetning for Kripos for 1999 og taktisk etterforskningsavdeling

Avslag på forespørsel om bistand

Tabell 28 viser at det i 2000 ble gitt ni avslag på anmodninger om taktisk etterforskningsbistand. Året før ble det avslått seks anmodninger, mens det i 2001 og 2002 ble avslått tre og fire anmodninger. Ifølge Kripos skyldes nedgangen i antall avslag blant annet økt bruk av konsultativ bistand.

Tabell 28 Antall avslag på anmodninger om bistand fra taktisk etterforskningsavdeling i perioden 1999–2002

Sakstype	1999	2000	2001	2002
Drap	2	4		
Saknet person				
Mistenkelig dødsfall ...		2		
Legemsbeskadigelse ...				
Brann			1	1
Seksuelt overgrep	1		1	3
Helsepersonellsak		2		
Flyhavari			1	
Annet	3	1		
Totalt	6	9	3	4

Kilde: Årsberetning for Kripos for 1999 og taktisk etterforskningsavdeling

4.3.2.2 Bistand fra avsnittet for analyse- og metodeutvikling

Avsnittet yter analysebistand innenfor alle saksområdene der Kripos yter bistand. Avsnittet foretar

blant annet operative kriminalanalyser i både straffesaker og etterretningsprosjekter. Avsnittet gjennomfører også analyser av store datamengder.

Avsnittet har hatt forholdsvis stor gjennomtrekk, noe som gjør at erfaringen avsnittet besitter, er lavere enn ønskelig. I 2001 ble det rekruttert seks nye medarbeidere, fire faste stillinger og to engasjementer. Engasjementene er opprettet og godkjent fra Politidirektoratet og er knyttet til Catch.⁶³

Tabell 29 Antall bistandssaker fra avsnittet for analyse- og metodeutvikling analysebistand

Sakstype	1999	2000	2001	2002
Drap	5	5	3	10
Saknet person		1	4	5
Narkotika	6	6	6	13
Brann		1	1	2
Smugling	4	4	1	5
Seksuelt overgrep	1	1		1
Vinning.....	1	3	1	10
Andre	1	3	6	6
Totalt	18	24	22	52

Kilde: Taktisk etterforskningsavdeling

Analyseavsnittet skiller ikke mellom stedlig og konsultativ bistand i sin statistikk, slik at tabellen ovenfor viser samtlige bistandsoppdrag avsnittet har hatt i perioden 1999–2002. Tabellen viser at antall bistandsoppdrag ble mer enn fordoblet fra 2001 til 2002. Kripos opplyser at endringene i antallet bistandsoppdrag har en sammenheng med at det i 2001 ble ansatt flere. Produksjonen økte ikke dette året fordi det ble arbeidet mye med intern opplæring. Økningen i antall bistandssaker i 2002 kan forklares med at behovet for intern opplæring ikke var like stort, og at de ansatte kunne bistå i flere saker.

4.3.3 Annen rådgivning gitt av taktisk etterforskningsavdeling

Foruten ordinær bistand får etterforskerne ved Kripos mange forespørsler om råd i saker der Kripos formelt ikke er anmodet om bistand. Disse henvendelsene blir ikke journalført. For å få oversikt over denne aktiviteten forsøkte avdelingen i 2002 å registrere disse henvendelsene. Tabellen nedenfor gir oversikt over antall registrerte henvendelser.

⁶³ Fra 1.11.2001 er det etablert et prosjekt for å bekjempe bakmennene i alvorlig narkotikakriminalitet, smugling og tilhørende hvitvasking av penger. Prosjektet har fått navnet «Catch» og består av en prosjektledelse og to etterforsknings-team. Prosjektet er administrativt underlagt Politidirektoratet og faglig under ROK

Tabell 30 Antall henvendelser til Kripas om generell rådgivning gitt av taktisk etterforskningsavdeling i 2002

Sakstype	Politi	Andre ⁶⁴	Sum
Volds- og drapssak	8	3	11
Mistenkelig dødsfall	1		1
Ran	1		1
Savnet person	4		4
Helsesak	5		5
Seksuelt overgrep	25	24	49
Internett barneporno	13	4	17
Internett annet	2		2
Analyse metode	10		10
Annet	20	17	37
Totalt	89	48	137

Kilde: Taktisk etterforskningsavdeling

Ifølge taktisk etterforskningsavdeling gir ikke denne tabellen hele oversikten over rådgivningen som blir gitt. Det viser seg å være vanskelig å få de ansatte til å registrere henvendelsene. Tabellen viser at det er registrert 137 rådgivningshenvendelser. Rådgivningen varierer fra enkel rådgivning om taktiske etterforskningskritt eller etterforskningsmetoder som tar 10–15 minutter, til mer komplisert rådgivning som kan ta flere timer.

4.3.4 Geografisk fordeling

For å få oversikt over hvor mye de ulike politidistriktene mottar av bistand fra taktisk etterforskningsavdeling, er det utarbeidet en oversikt over antall saker som det enkelte distrikt har mottatt bistand til. Materialet som er mottatt fra taktisk etterforskningsavdeling over registrering av reisedøgn på den enkelte sak det er ytt bistand til, og hvilket politidistrikt som har mottatt bistanden, er lagt til grunn. Det framkommer at omfanget av anmodning om bistand varierer mellom de ulike politidistriktene. Det vises til nedenstående tabeller som omfatter bistand ytt i saker vedrørende seksuelle overgrepssaker, andre saker⁶⁵ og drapssaker.

4.3.4.1 Taktisk bistand i seksuelle overgrepssaker fordelt på distrikter

Tabellen over bistand til politidistriktene i seksuelle overgrepssaker viser at de fleste distriktene har mottatt bistand i få saker i perioden 1999–2002.

Tabell 31 Antall bistandsoppdrag ytt av taktisk etterforskningsavdeling i saker vedrørende seksuelle overgrep, fordelt på politidistrikter

	1999	2000	2001	2002
Oslo				
Østfold	1	2	6	5
Follo	1	1	3	1
Romerike	2			
Hedmark		5	1	3
Gudbrandsdal	1			
Vestoppland				1
Vestfold	1		1	1
Nordre Buskerud				
Søndre Buskerud				
Asker og Bærum				
Telemark		2	2	2
Agder			1	
Rogaland		1		1
Haugaland og Sunnhordland				2
Hordaland				1
Sogn og Fjordane	1		3	4
Sunnmøre	2		1	1
Nordmøre og Romsdal		1	1	3
Sør-Trøndelag				1
Nord-Trøndelag			1	2
Helgeland		1		
Salten				
Midtre Hålogaland	1		2	2
Troms			1	2
Østfinnmark		2	1	2
Vestfinnmark				1
Totalt	10	15	24	35

Kilde: Taktisk etterforskningsavdeling

Det er kun fem av politidistriktene som ikke har hatt bistand i saker vedrørende seksualisert vold i løpet av disse årene. Videre skiller følgende politidistrikter seg ut med mye bistand: Østfold har fått bistand i 14 saker, Hedmark i ni saker og Telemark i seks saker. I tillegg kommer Sogn og Fjordane som har mottatt bistand i sju saker de to siste årene.

4.3.4.2 Bistand i andre saker fordelt på politidistrikter

Tabellen på neste side viser bistand til andre typer saker fordelt på politidistrikter. Tabellen viser at nesten alle politidistriktene har mottatt bistand fra taktisk etterforskningsavdeling i kategorien «Andre saker», i løpet av disse årene.

⁶⁴ «Andre» refererer seg til andre samarbeidspartnere enn politiet

⁶⁵ Omfatter blant annet saknet person, mistenkelig dødsfall, legegmsbeskadigelse, brann, helsepersonellsak og flyhavari

Tabell 32 Antall stedlige bistandsoppdrag ytt av taktisk etterforskningsavdeling i andre saksområder (alle saksområder unntatt drap og seksuelle overgrep), fordelt på politidistrikter i perioden 1999–2002

	1999	2000	2001	2002
Oslo			1	
Østfold		2	3	3
Follo		1		1
Romerike		1	1	1
Hedmark		1	1	3
Gudbrandsdal				
Vestoppland		1	1	1
Vestfold	3	2	1	6
Nordre Buskerud			2	2
Søndre Buskerud	1	1	2	3
Asker og Bærum		1	2	1
Telemark			2	1
Agder	1	1	1	1
Rogaland				
Haugaland og Sunnhordland			1	
Hordaland	1		2	
Sogn og Fjordane			1	2
Sunnmøre				2
Nordmøre og Romsdal	2			
Sør-Trøndelag				
Nord-Trøndelag	1	1	1	2
Helgeland		1		1
Salten			1	
Midtre Hålogaland	1	1	1	1
Troms		1		1
Østfinnmark		1	1	2
Vestfinnmark				
Totalt	10	16	25	34

Kilde: Taktisk etterforskningsavdeling

Tabellen viser at Vestfold politidistrikt har mottatt mest bistand i «Andre saker», totalt 12 bistandsoppdrag. Østfold har mottatt bistand i åtte saker og Søndre Buskerud i sju saker.

4.3.4.3 Drapssaker fordelt på politidistrikter

Tabell 33 viser bistand i drapssaker i forhold til hvor mange drap det enkelte politidistrikt har hatt i perioden 1999-2002.

Oversikten viser at flere politidistrikter som har hatt drapssaker i løpet av perioden ikke har mottatt bistand fra Kripas. Dette gjelder Oslo, Asker og Bærum, Nordmøre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Salten. Det kan være forskjellige årsaker til at disse politidistriktene ikke har mottatt bistand. Ikke alle drapssaker er så kompliserte at de krever bistand fra Kripas. Dessuten har enkelte politidistrikter kompetanse til å løse saken med interne krefter. Flere av aktørene vi har intervjuet, opplyser at enheter som

Oslo, Trondheim, Bergen, Stavanger og Tromsø bare i beskjeden grad benytter seg av taktisk etterforskningsbistand fra Kripas. En årsak er at disse enhetene er store og har flere alvorlige saker, slik at de har mulighet til både å bygge opp og å vedlikeholde nødvendig kompetanse. I enkelte tilfeller har mangel på bistand fra Kripas blitt forklart med samarbeidsproblemer mellom det lokale politiet og Kripas. Det opplyses at samarbeidsproblemene er løst, og at distriktene dette gjelder, ønsker å bruke den taktiske etterforskningsbistanden fra Kripas mer. Statsadvokatene i de fleste av disse distriktene uttrykker i intervjuene at taktisk bistand fra Kripas burde vært benyttet i større grad.

Tabellen viser også at Romerike, Vestoppland, Vestfold, Haugaland og Sunnhordland, Sogn og Fjordane og Sunnmøre har mottatt bistand i nesten alle saker. Felles for disse distriktene er at de ikke har noen stor driftsenhet innenfor sitt område.

Tabell 33 Antall drap og antall bistandsoppdrag ytt av taktisk etterforskningsavdeling i drapssaker, fordelt på politidistrikter i perioden 1999–2002. Tall i parentes henviser til saker fra tidligere år

Politidistrikt	1999		2000		2001		2002	
	Antall drap	Mottatt bistand	Antall drap	Mottatt bistand	Antall drap	Mottatt bistand	Antall drap	Mottatt bistand
Oslo	10	–	5	–	10	–	11	–
Østfold	1	–	3	1	–	1 (1)	2	3 (1)
Follo	–	1 (1)	1	1 (1)	–	–	–	–
Romerike	2	2	1	2 (2)	2	1 (1)	1	1
Hedmark	–	–	3	1	1	2 (1)	2	–
Gudbrandsdal	–	–	–	–	–	–	–	–
Vestoppland	1	1	1	1 (1)	1	1 (1)	–	1 (1)
Vestfold	1	2 (1)	2	3 (1)	3	2 (1)	2	1
Nordre Buskerud	–	–	–	–	1	–	1	–
Søndre Buskerud	–	1 (1)	1	1 (1)	1	–	1	–
Asker og Bærum	–	–	–	–	1	–	1	–
Telemark	1	–	4	1	2	1	2	2 (2)
Agder	1	–	6	1	1	1 (1)	2	1
Rogaland	3	–	2	–	3	2	3	4 (2)
Haugaland og Sunnhordland	2	1 (1)	2	2 (1)	1	2 (1)	–	1 (1)
Hordaland	6	1	3	1 (1)	1	1 (1)	1	–
Sogn og Fjordane	1	1	1	–	–	–	–	1 (1)
Sunnmøre	2	3 (1)	–	2 (2)	2	1	–	1 (1)
Nordmøre og Romsdal	1	–	1	–	–	–	1	–
Sør-Trøndelag	1	–	3	–	–	–	1	–
Nord-Trøndelag	–	–	–	–	–	–	1	–
Helgeland	–	–	–	–	–	–	–	–
Salten	1	–	1	–	–	1	–	–
Midtre Hålogaland	1	2 (2)	1	1 (1)	2	2	–	1 (1)
Troms	–	–	–	–	1	–	–	2
Østfinnmark	–	1 (1)	–	–	–	–	–	–
Vestfinnmark	–	–	2	1	1	–	1	2 (1)

Kilde: Drapstatistikken og taktisk etterforskningsavdeling

4.3.5 Årsak til at det blir anmodet om taktisk etterforskningsbistand

Spørreskjemaundersøkelsen som ble sendt ut til alle politistasjoner og lensmannskontorer viser at flere faktorer spiller inn når bistand vurderes fra taktisk etterforskningsavdeling.

Tabell 34 viser at 80 prosent av bistanden i drapssaker oppgis å skyldes manglende kompetanse. Mangel på ressurser ble oppgitt av 60 prosent i drapssakene. Situasjonen er omtrent den samme i saker vedrørende seksuelle overgrep ved at vel 78 prosent av dem som har mottatt bistand, oppga at årsaken var mangel på kompetanse. Andelen som oppga mangel på ressurser, var imidlertid færre i disse sakene.

I intervjuene blir dette bildet mer nyansert. Sakens alvorlighetsgrad og medieoppmerksomhet om saken er faktorer som også spiller inn når distriktene vurderer om de skal be Kripos om bistand. Lokal kunnskap og omfanget av saken trekkes fram som viktig. Ingen av dem som ble intervjuet, oppgir at de ber om bistand fordi de mangler ressurser.

Tabell 34 Årsaker til at enhetene har bedt om bistand fra Kripos i drap med ukjent gjerningsmann (informantene kunne sette flere kryss enn ett)

Årsak	Drapssaker med ukjent gjerningsmann	Seksuelle overgrepssaker
Mangel på ressurser ...	16	17
Mangel på kompetanse	21	28
Saken strekte seg over flere distrikter	4	6
Internasjonalt omfang	1	3
Andre årsaker	3	2
N	26	36

Kilde: Spørreskjemaundersøkelse

4.3.6 Type og omfang på bistanden

Hvilken type bistand de enkelte enhetene ønsker, varierer fra sak til sak. De aller fleste enhetene opplyser at de får bistand når de anmoder om det, men enkelte har opplevd at omfanget og typen bistand de mottar, er forskjellig i forhold til enhetens ønske. Enkelte nevner ganger da de ønsket både taktisk og teknisk bistand, men bare fikk en av delene. Andre har opplevd å få konsultativ bistand istedenfor stedlig bistand, som det var anmodet om. De fleste som har mottatt konsultativ bistand, uttrykker at de er fornøyd.

4.3.7 Kvalitet på mottatt bistand

Samtlige driftsenheter og tre av fire politidistriktsledelser som ble intervjuet, mener at det er god kvalitet på den taktiske bistanden de har mottatt. For eksempel trekkes det fram at utrykningsledere ofte har lang og relevant erfaring. Erfaringen og evnen hos Kripos til å organisere sakene på en fornuftig måte samt at Kripos er dyktige til å samle inn relevant informasjon, ble også nevnt av et statsadvokatembete. Et annet statsadvokatembete trekker fram at Kripos er god på å dokumentere negative funn, at en dokumenterer at en ikke har funnet noe. I intervju med domstolene ble det videre trukket fram at tjenestemennene fra Kripos er profesjonelle når de stiller som vitner i retten. På den andre siden peker to driftsenheter og tre politidistrikter på at det ikke nødvendigvis er slik at hele teamet fra Kripos har tilsvarende erfaring som utrykningslederen. Det hevdes at kompetansegapet mellom Kripos og politiet i distriktene er redusert, slik at det ikke er sikkert at den taktiske etterforskningsbistanden Kripos yter, er bedre enn etterforskningen distriktet selv utfører. Et statsadvokatembete uttaler at det kan virke som om taktisk etterforskning er det svakeste punktet hos Kripos, og at dette kan skyldes at ikke alle som arbeider som taktiske etterforskere ved Kripos, har den nødvendige erfaringen.

4.3.8 Tilbaketrekking av ressurser fra Kripos

Kripos er et bistandsorgan, og det er forståelse for at Kripos på et eller annet tidspunkt må trekke tilbake sine ressurser. Det vises til at ikke alle saker blir oppklart, men enhetene er av den oppfatning at Kripos bør bistå så lenge det er «varme» spor i saken, det vil si at det fortsatt foreligger spor i saken som ikke er etterforsket. Flere av enhetene nevner at tilbaketrekking av ressurser fra Kripos fører til at gnissten går ut av de lokale tjenestemennene.

4.3.9 Bruk av R-base

I forbindelse med at Kripos trekker sine ressurser ut eller reduserer bistanden i en sak, blir det fra enkelte

enheter sett på som et problem at de ikke har tilgang på datasystemet til Kripos, R-base.

Kripos opplyser at taktikerne benytter programmet R-base i etterforskningen, mens politiet for øvrig bruker BL, som Kripos ikke har tilgang til. R-base brukes til å strukturere data, sette opp arbeidsoppgaver mv. BL er ikke et godt nok system å bruke i store kompliserte saker, slik det er i dag. Kripos har lånt ut lisenser, og enkelte politistasjoner har kjøpt R-base. Kripos mener det er et problem at ikke alle har tilgang.

Kripos besluttet i 2002 at det skal utvikles et nytt system som vil bli gjort tilgjengelig for alle politidistrikter. Målet er at det skal være klart for implementering 31. desember 2003. Systemet skal gjenbruke dataene som i dag ligger i BL. Kripos har hatt møter med Politiets datatjeneste for å få implementert en slik modul i BL.

4.4 INTERNASJONALT ARBEID

Det følger av tildelingsbrev til Kripos for 2001 at Kripos innenfor sine kjerneområder skal delta i nasjonalt og internasjonalt politisamarbeid.⁶⁶ Kripos har organisert alt internasjonalt arbeid i én avdeling. Denne organiseringen fører til at meldinger som kommer gjennom ulike kanaler, lettere kan sees i sammenheng. I tillegg har Kripos en utlendingsavdeling som blant annet bistår i politiets arbeid i saker angående ulovlig innvandring.

4.4.1 Internasjonal avdeling

Internasjonal avdeling har til sammen 70 ansatte og er organisert i tre avsnitt:

- Desken, PTS og Europol
- Interpol-avsnittet
- Sirene-avsnittet

Avdelingen har to hovedoppgaver: kriminaletterretning og internasjonalt politisamarbeid. Avdelingen i sin nåværende form ble etablert 15. mai 2001 ved at internasjonal avdeling og etterretningsavdelingen ble slått sammen.

Avsnittet for desken, PTS og EUROPOL

Avsnittet har ansvar for å samordne politiets etterretningsarbeid. Hovedtyngden av etterretningsarbeidet i avdelingen ligger ved PTS-kontoret (Politi- og tollvesenets samordningskontor).

Desken er Kripos' ansikt utad og er en informasjonssentral for all informasjon til og fra Kripos.

⁶⁶ Tildelingsbrevet til Kripos for 2001

Desken er døgnåpen og betjenes av erfarne polititjenestemenn med variert bakgrunn.

Interpol-avsnittet

Avsnittet har ansvaret for å motta og sende ut etterlysninger til Interpol. For tiden innføres et nytt nettbasert informasjonssystem for å lette dette arbeidet.

Sirene-avsnittet

Avsnittet er etablert som en direkte konsekvens av Norges inntreden i Schengen-samarbeidet.⁶⁷ Avsnittet har ansvaret for den nasjonale bruken av Schengen Information System (SIS). Når det gjelder kvalitetskontroll av nasjonale meldinger og etterlysninger i SIS, er det også avsnittets ansvar å saksbehandle treff i systemet opp mot andre Sirene-kontorer. SIS er operativt 24 timer i døgnet, og Sirene-avsnittet har derfor medarbeidere i turnus ved desken.

4.4.2 Utlendingsavdelingen

Utlendingsavdelingens oppgaver er å bistå i politiets arbeid med utlendingssaker og saker angående ulovlig innvandring og menneskesmugling. Dette innebærer blant annet å innhente, systematisere, bearbeide og distribuere informasjon om ulovlig innvandring, menneskesmugling, misbruk av reisedokumenter eller lignende fra politidistriktene, utlendingsmyndighetene og andre samarbeidspartnere. Avdelingen skal ta initiativ til å samordne politiets etterforskningsinnsats når det er mistanke om ulovlig innvandring som berører flere politidistrikter, og iverksette prosjekter for å avdekke illegal innvandring og menneskesmugling. Avdelingen skal være oppdatert og ha spisskompetanse i aktuelle etterforskningsmetoder innen fagområdet.

4.4.3 Henvendelser til Interpol

Viktige saker skal i henhold til Interpols servicestandard behandles innen 24 timer. Ifølge Kripos blir sakene som fyller de vedtatte kriteriene for høyeste prioritet, besvart innen de gitte frister.⁶⁸ Ifølge virksomhetsplanen for 2001 ble også de viktigste sakene besvart innen fristen dette året, men problemene med misbruk av kategorien «viktig», samt personellsituasjonen, nevnes også her.

4.4.4 Schengen Information System (SIS)

Det følger av disponeringsskrivet for 2002 at Kripos skal bidra til økt bruk av SIS i politiet.

Avdelingsledelsen i internasjonal avdeling understreker viktigheten av at politidistriktene til enhver tid har kompetanse, både når det gjelder å registrere og å søke i SIS. Erfaringene etter at SIS har vært i bruk i over to år,⁶⁹ tyder på at kunnskapen om systemet er begrenset, noe som igjen fører til at systemet ikke brukes fullt ut.⁷⁰

Intervjuene indikerer at Kripos har utfordringer når det gjelder SIS, siden tre av ni enheter ikke bruker systemet. De øvrige enhetene bruker SIS i varierende grad. I områder med liten internasjonal trafikk brukes systemet i mindre grad.

I spørreskjemaundersøkelsen ble det stilt spørsmål til enhetene om de er godt nok kjent med SIS. Undersøkelsen viser at det går et skille mellom enheter med mer enn 50 ansatte og dem som har færre enn 50 ansatte, for hvor godt kjent de er med systemet. Blant enhetene med mer enn 50 ansatte kjenner de fleste til SIS. Dette kan skyldes at de mindre enhetene ikke har like stor kontakt med den internasjonale kriminaliteten. Ved de mindre enhetene (under 15 ansatte) mener over 20 prosent at de ikke er godt nok kjent med systemet. Blant de større enhetene (mer enn 16 ansatte) er det omtrent halvparten av enhetene som kjenner SIS godt nok. Av de aller største enhetene mener omtrent to tredjedeler at de er godt nok kjent med systemet.

4.4.5 Informasjon om internasjonal kriminalitet

I spørreskjemaundersøkelsen ble samtlige enheter spurt om de kontakter Kripos i forbindelse med internasjonal kriminalitet. Undersøkelsen viser at tre fjerdedeler tar kontakt med Kripos i slike saker.

I spørreskjemaet ble lensmannskontorene og politistasjonene også spurt om de mener det er behov for mer informasjon om det internasjonale arbeidet til Kripos. I overkant av en tredjedel av dem som har svart, er delvis fornøyd. 40 prosent svarte at det er behov for mer informasjon, mens ca. 28 prosent mener de får nok informasjon.

Intervjuene bekrefter inntrykket fra spørreskjemaundersøkelsen. Av de fire distriktsledelsene som er intervjuet, er to fornøyd med informasjonen de mottar. Mange enheter opplyste at de har liten erfaring med denne typen kriminalitet, og at de derfor ikke kan uttale seg. Problemet er ikke mangel på informasjon, men tid til å lese det en mottar, ble det opplyst fra en av enhetene.

⁶⁷ Bakgrunnen for dannelsen av SIRENE (Supplementary Information Request at National Entries) er nærmere beskrevet i artikkel 108 i Schengen-konvensjonen og i § 2 i Lov om Schengen informasjonssystem (SIS)

⁶⁸ Virksomhetsplan, resultatmål 2002

⁶⁹ 1. januar 2001

⁷⁰ Virksomhetsplan, resultatmål 2002

4.4.6 Formidling av internasjonale kontakter

De fleste distriktsledelsene som ble intervjuet, er av den oppfatning at distriktene får den hjelpen de har behov for. Det ble spesielt trukket fram at desken alltid er til god hjelp. Et av politidistriktene savner imidlertid mer oppdatert informasjon om hvordan en skal gå fram i forbindelse med samarbeid med andre land. Enheten mener det burde vært utarbeidet en håndbok som beskriver oppbygningen av politi- og påtalemyndighet rundt om i verden. Etter at Kripus har opprettet kontakt mellom et politidistrikt og utenlandsk politi for å få løst en sak, må distriktet sette seg inn i forholdene til det aktuelle landet det skal samarbeide med. En oversikt over systemene i de ulike landene vil forenkle kommunikasjonen i internasjonale saker.

4.5 ETTERRETNING

4.5.1 Etterretningsoppgavene til Kripus

Etterretningsavdelingen i Kripus hadde før 2001 ansvaret for den strategiske etterretningen. Dette ansvaret er nå hovedsakelig lagt til Politidirektoratet. Ansvaret for nasjonal etterretning er i dag fordelt mellom fire enheter: Politidirektoratet, Kripus, Økokrim og Oslo politidistrikt. Den operative etterretningen utføres i hovedsak av politidistriktene, som en del av etterforskningen som skal ledes av en påtaleansvarlig. Kripus har ikke fullmakt til å sette i gang operativ etterretning på egen hånd.

Ledelsen i Kripus uttaler at det meste av etterretningsarbeidet Kripus utfører, mangler forankring i påtalemyndighet. Når Kripus mottar informasjon fra utlandet, kan de derfor ikke følge informasjonen videre. Årsaken er at det er vanskelig å skille mellom etterforskning og etterretning.

Politidirektoratet viser til at organisering av etterretning blir diskutert i særorganutvalget, men uttaler at slik det er i dag, skal etterretningsarbeidet til Kripus være av en mer saksorientert type i forhold til enkeltsaker eller trender. I dag produserer Kripus mer enn de i utgangspunktet skal når det gjelder overordnede analyser. Analysene har ikke god nok kvalitet sammenlignet med analysene direktoratet selv produserer. Ifølge direktoratet bør Kripus holde seg til analyse knyttet til sak og videreutvikle dette.

4.5.2 Nasjonal organisering av etterretning

Siden flere aktører driver med etterretning, kreves det samarbeid mellom de ulike etterretningsleddene særlig på grunn av den organiserte kriminaliteten. Riksadvokaten mener det kan diskuteres om etterretning på det sentrale plan bør samles noe mer siden Politidirektoratet, Kripus, Økokrim og Oslo politidistrikt foretar etterretning på landsbasis innenfor sine ansvarsområder. Denne organiseringen av etterret-

ningsvirksomheten kan føre til rolleforvirring for politidistriktene og noe kompetansestrid, opplyser internasjonal avdeling ved Kripus. En av enhetene opplyser at det er vanskelig å vite hvilket politiorgan som skal kontaktes når det gjelder etterretningsinformasjon. Dette støttes av ledelsen i Kripus, som uttaler at alle politidistrikter og driftsenheter bør sende etterretningsinformasjonen til en sentral. En enhet foreslår at det bør opprettes et sentralt koordineringsorgan som har som oppgave å samle informasjon og formidle den videre til dem som har behov. I dag arbeider flere med samme sak uten å vite om det, eller noen sitter på informasjon som flere burde ha tilgang til.

4.5.3 Organisering av etterretningsarbeidet innen Kripus

Etterretningsoppgavene til Kripus er fordelt på tre avdelinger. Etterretningsoppgavene er organisert slik for å få omsatt etterretningsvirksomheten til konkrete etterforsknings saker på en mer effektiv og målbar måte. Internasjonal avdeling har ansvaret med å samordne politiets etterretningsarbeid. Avdelingen har registeransvaret for etterretningsregisteret Krimsys.⁷¹ Utlendingsavdelingen har ansvaret for innsamling, bearbeiding og distribusjon av etterretningsinformasjon om illegal innvandring og menneskesmugling. Avdelingen har også ansvaret for etterretning i forbindelse med handel med kvinner (trafficking). Taktisk etterforskningsavdeling har ansvaret for etterretningsvirksomhet knyttet til seksuelle overgrepssaker.

Etterretningsarbeidet ved Kripus blir ofte organisert i prosjekter mellom avdelingene. Det utarbeides blant annet trusselvurderinger innenfor aktuelle områder, for eksempel narkotika, mc-kriminalitet, ran, pengefalsk og organisert kriminalitet fra de baltiske landene.

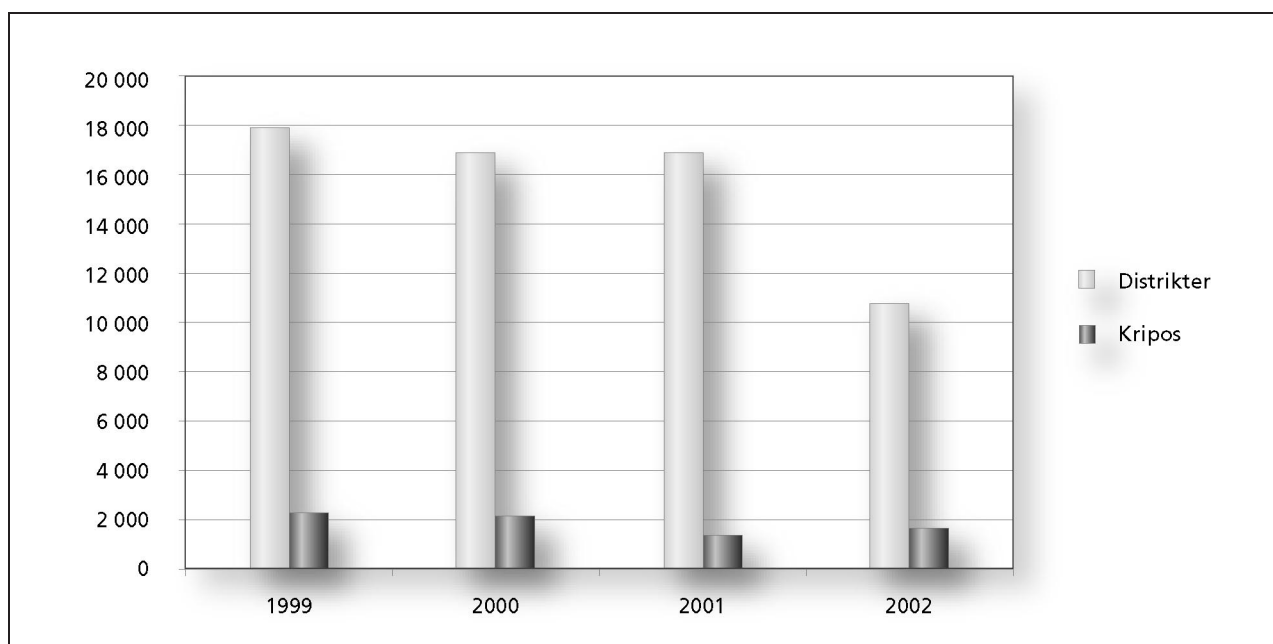
4.5.4 Etterretningsinformasjon til Kripus

Etterretningsinformasjon blir registrert i Krimsys av Kripus eller av politidistriktene, som foretar en samordning av den informasjonen de mottar fra egne enheter. Kripus fører en oversikt som viser antall registreringer i Krimsys.

Antall registreringer i Krimsys har gått ned i perioden 1999–2002. At det blir foretatt for få registreringer i Krimsys, bekreftes i intervju med en politistasjon, som uttaler at stasjonen har fått opplæring i hvordan opplysninger skal legges inn i systemet, men at arbeidet ikke er prioritert. En annen enhet uttaler at de der ikke er bevisste på å formidle etterretningsinformasjon til Kripus.

⁷¹ Hentet fra Kripus nettsider, fag og ansvarsområder

Tabell 35 Antall registreringer foretatt av samtlige politidistrikter og Kripos, 1999–2002

Kilde: Kripos

Ledelsen i Kripos er kjent med at Krimsys har svakheter når det gjelder søkefunksjonen for å finne fram til informasjon. Politidirektoratet utvikler for tiden et nytt system. Det nye etterretningsregisteret tar utgangspunkt i informasjonen som legges inn, og søker gjennom registeret for å se om tilsvarende informasjon allerede ligger i systemet. På den måten gjøres systemet mer brukervennlig ved at de som legger opplysninger inn i systemet, får rask tilbakemelding om tilsvarende forhold.

4.5.5 Etterretningsinformasjon fra Kripos

Lensmannskontorene og politistasjonene får informasjon fra Kripos via Krimsys, som alle enheter skal ha lesetilgang til. I tillegg mottar de informasjon via Polititidende, intranett og telefaks.

Statsadvokatembetene mottar rapporter og statistikker fra Kripos. Dette er informasjon som viser trender, hvilke narkotiske stoffer som beslaglegges, hvor mange og store beslag som er foretatt, hvor stoffet kommer fra, mv. På denne måten kan statsadvokatene holde seg orientert om utviklingen på områder som narkotika. Det er mye nyttig informasjon, men ifølge en av de intervjuede statsadvokatene er det vanskelig å vurdere kvaliteten på dette arbeidet siden en ikke har noe sammenligningsgrunnlag.

De som ble intervjuet, kunne vise til få eksempler der etterretningsinformasjon fra Kripos hadde ført til konkrete saker. Ifølge utlendingsavdelingen i Kripos er det en svakhet at distriktene ikke følger opp etterretningsinformasjonen de får fra Kripos, slik at den i liten grad får konsekvenser i praktisk handling. I politidistriktene er det som oftest hverdagskriminaliteten som prioriteres sammen med tall-

festede mål for innsatsen. Dette bekreftes i intervjuer med både politi- og lensmannsetaten og statsadvokatembetet. Det uttales at etterretning blir mer og mer viktig, men at informasjonen ikke utnyttes fullt ut. Direktoratet er kjent med kritikken om at det foretas mye etterretning, uten at det resulterer i konkrete saker.

4.6 KOMPETANSEOVERFØRING

Ifølge resultatmålene i 2002 skal Kripos bistå Politihøgskolen, politidistriktene og øvrige samarbeidspartnere med inntil tre årsverk for utvikling og gjennomføring av undervisningsopplegg. Per 31. oktober 2002 hadde Kripos bistått med 2,3 årsverk.⁷²

Kompetanseoverføringen hos Kripos kan deles inn i formell og uformell kompetanseoverføring. Kripos har ikke utarbeidet oversikt over kompetansen i distriktene, men de tilsatte har kjennskap til de fleste distriktene og vet hvilken kompetanse som finnes. På bakgrunn av dette holdes det kurs på et tilpasset nivå.

4.6.1 Formell kompetanseoverføring

Kurs

Den formelle kompetanseoverføringen omfatter kurs på Politihøgskolen, for politidistriktene og andre. Kripos arrangerer også seminarer og fagkurs innen områdene ulovlig innvandring og menneskesmug-

⁷² Kripos' virksomhetsplan 2002 – Måloppnåelse status per 31.12.02

ling, seksuelle overgrepssaker og kriminalanalyse. På noen av disse områdene er det utviklet, eller i ferd med å utvikles, håndbøker som skal legges til grunn for kursvirksomheten. Kripos uttrykker at det er et problem at de som deltar på kurs, ikke arbeider med saker på området det kurses i. For eksempel tilegner en seg kompetanse på etterretningsområdet, men kan deretter bli satt til å kjøre UP. På analysesiden har Kripos lært opp mange politibetjenter for at distriktene skal bli selvhjulpne. Etter endt opplæring er imidlertid distriktet like avhengig av Kripos som tidligere, fordi analysekunnskapen ikke har vært praktisert og videreutviklet.

I spørreskjemaundersøkelsen ble politistasjonene og lensmannskontorene spurt om tjenestemennene i løpet av de tre siste årene har deltatt på kurs i regi av Kripos. Undersøkelsen viser at deltakelsen øker med antall ansatte i enheten. Mens 15 prosent av de små enhetene har deltatt på kurs arrangert av Kripos, er det vel 80 prosent av de store enhetene som har deltatt.

Enhetene ble også bedt om å oppgi årsaken til at de hadde avslått tilbud om kurs fra Kripos. Informantene ble stilt overfor faste svarkategorier hvor de kunne velge mellom alternativene: for kostbart å delta på grunn av reiser, for kostbart på grunn av kursavgift, ikke tid, andre årsaker og avslag på grunn av tilstrekkelig kompetanse om temaet. Alternativet som gikk igjen flest ganger var at det er for kostbart å delta både på grunn av reisekostnader og kursavgiften. Få svarte at de satt med tilstrekkelig kompetanse fra før, noe som indikerer at kursene til Kripos oppfattes som interessante og aktuelle.

Hospitering og årsvikarordningen

Siden 1. oktober 2001 har Kripos hatt en ordning med fire toårs hospitanter øremerket arbeidet med seksuelle overgrepssaker.⁷³ I tillegg har Kripos en årsvikarordning, hvor polititjenestemenn fra distriktene gis mulighet til ett års arbeid i Kripos for deretter å reise tilbake til sitt politidistrikt. Kripos krever at politidistriktene som ønsker å ha inn en hospitant, forplikter seg til både å følge opp hospitanten når han eller hun kommer tilbake i sin opprinnelige stilling, og å utnytte kunnskapen vedkommende har med seg tilbake. Avsnitt for seksualisert vold uttaler at hospiteringsordningen ikke har fungert etter sin hensikt. Stillingene er lyst ut flere ganger for å få kvalifiserte søkere. Per januar 2003 er imidlertid alle hospitantstillingene besatt. Kripos har også kortere hospiteringer på noen få uker.

I spørreskjemaundersøkelsen ble enhetene spurt om å vurdere behovet for en hospiteringsordning. 288 enheter⁷⁴ svarte på spørsmålet. De fleste mener det er et stort behov og en positiv ordning som med-

fører kompetanseheving i distriktene. Selv om bare fire prosent av enhetene har hospitert,⁷⁵ er trenden tydelig når det gjelder behovet for en hospiteringsordning.

4.6.2 Uformell kompetanseoverføring

Det foregår også en uformell kompetanseoverføring i forbindelse med bistandsvirksomheten. Denne formen for kompetanseoverføring verdsettes høyt av flere politistasjoner og lensmannskontorer. Uformell kompetanseoverføring finner også sted når tidligere Kripos-ansatte går over til andre stillinger ute i distriktene.

4.6.3 Intern opplæring

Kripos opplyser at det i liten grad finnes klare kriterier for hva som kreves av kompetanse for at en Kripos-ansatt er kvalifisert som spesialist, og at det er utarbeidet for lite strukturerte opplæringsplaner. Ved utgangen av 2002 foreligger det opplæringsplaner ved laboratorieavdelingen og fingeravtryksavdelingen. Utlendingsavdelingen har utarbeidet en cd-rom som viser en menneskesmuglingssak fra begynnelse til slutt.

Ved taktisk etterforskningsavdeling er det ingen skriftlige rutiner for erfaringsoverføring fra ansatt til ansatt, og avdelingen har ingen håndbok eller rutinebeskrivelse for arbeidet som utføres. Behovet for skriftlighet er særlig påkrevd siden avdelingen har en del utskiftninger av personale. På grunn av mangel på rutinerte medarbeidere har det i enkelte tilfeller vært nødvendig å sende ut medarbeidere med noe mindre erfaring enn det distriktene forventer av Kripos. Avdelingen antyder at de bør si nei til å bistå oftere for å fokusere på kvaliteten og ikke effektiviteten og antall saker de bistår i. Avsnittet for analyse- og metodeutvikling har lagt vekt på å utforme formelle og uformelle prosedyrer til hvordan oppgaven skal løses. Et prosjekt som ble gjennomført i 1999, fokuserte på å bevisstgjøre de ansatte ved å identifisere alle fasene i analysearbeidet og hvilke produkter som skal leveres etter de ulike fasene. Det er opprettet en dreiebok, som i tillegg til å sikre kvaliteten på det som blir gjort, også er et opplæringstiltak. Det svakeste leddet i avsnittet er liten etterforsknings erfaring og at avsnittet har tilsatt mange nye medarbeidere.

Kripos er avhengig av å ha polititjenestemenn med erfaring og kompetanse som er høyere enn erfaringene og kompetansen til polititjenestemennene ute i distriktene. Det anses at det tar fem år før en kripos-etterforsker eller analytiker når et tilfredsstillende kompetansenivå. Ledelsen i Kripos framholder at kompetanseoverføringen internt ikke er god

⁷³ St.meld. nr. 52 (2000–2001)

⁷⁴ Ca. 81 prosent

⁷⁵ Spørreskjemaundersøkelsen

nok, men at de fra 2003 har innført en grunnpakkeopplæring og en sertifiseringsordning, som vil føre til en fastere form på kompetanseoverføringen internt.

4.7 EVALUERINGER

Når Kripos yter stedlig bistand, skjer kvalitetssikringen vanligvis ved at en arbeider i team. Utrykningslederen har ansvaret for kvalitetssikringen og skal gi tilbakemelding til avsnittslederen på arbeidet som er gjennomført. Det er viktig å kunne etterprøve hva som er gjort og ikke gjort i en sak. Etterforskningen kvalitetssikres også ved at avsnittslederen i enkelte saker reiser ut for å se hvordan det går med saken, og hvordan samarbeidet mellom Kripos og det lokale politiet fungerer. Det holdes også jevnlig avsnittsparoler der hele avsnittet er med på å diskutere en sak og hvor alle kan komme med forslag til hva som bør gjøres.

Ved politidistriktene har det ikke vært noen rutiner for å evaluere den bistanden de har mottatt fra Kripos. Det har imidlertid forekommet uformelle samtaler hvor mulige forbedringsområder diskuteres. Det har i den senere tiden også blitt gjennomført enkelte evalueringer av saker der Kripos har gitt bistand. Både taktisk etterforskningsavdeling og politidistriktene ønsker slike evalueringer. Dette har ført til utvikling av en fast metode for å gjennomføre evalueringer i de største sakene. Kvalitetssikrings sjefen ved Kripos står for gjennomføringen av evalueringene og skriver referat. Deretter analyseres resultatet for å fokusere på hvor forbedringspotensialet ligger.

Innføringen av det nye bistandskonseptet legger opp til at det skal gjennomføres skriftlige evalueringer i alle saker. For de mer omfattende sakene vil en fortsette med større evalueringer, som har blitt prøvd ut de siste årene.

4.8 STYRINGSDIALOGEN

Kripos var før opprettelsen av Politidirektoratet underlagt Politiavdelingen i Justisdepartementet. Fra årene 1999 til 2001 mottok Kripos tildelingsbrev fra Justisdepartementet. Fra 2002 har Kripos mottatt disponeringsskriv fra Politidirektoratet som erstatter Justisdepartementets tidligere tildelingsbrev.

Justisdepartementet uttaler at det ser på Kripos som en solid ressursbase for politiet, og at særorganene innen politiet er tilført mye ressurser. På bakgrunn av dette har Kripos bygd opp en solid kompetanse. Videre uttaler departementet at det i styringsdialogen var mye fokus på saksbehandlingstiden de senere årene. Kripos ble disse årene prioritert ressursmessig blant annet fordi Kripos er et utstillingsvindu, internasjonalt og nasjonalt. For disse årene økte ressursene i takt med den økte saksmengden.

4.8.1 Etatsstyringen

Justisdepartementet har etter opprettelsen av Politidirektoratet ikke hatt noen direkte kontakt med Kripos i forbindelse med etatsstyringen. Departementet forholder seg til Politidirektoratet.

Politidirektoratet har organisert etatsledelsen av politi- og lensmannsetaten og særorganene i en egen avdeling. Avdelingen er kanalen Kripos skal benytte vedrørende spørsmål om egen styring og drift. De formelle kontaktpunktene med Kripos er budsjettmøter. Det er to hovedmøter: et møte på våren, i forbindelse med rapporteringene fra foregående år og for å komme med de første innspillene for neste år, og et møte på høsten i forbindelse med neste års budsjett. Direktoratet opplyser at det gjennomføres tilleggs møter dersom kvartalsrapporteringen viser at virksomheten ikke er i tråd med de målene som er satt.

Direktoratet registrerer at ledelsen av Kripos i enkelte saker arbeider direkte mot politiske myndigheter for å få tilført ekstra midler til oppgaver som er synlige i mediene, for eksempel Barnekripos. Dette er tatt opp med Kripos-sjefen en rekke ganger, også i møter med politidirektøren.

Det tosporede systemet

Riksadvokaten er den høyeste påtalemyndighet i Norge og har fagansvar for statsadvokater og politidistrikter vedrørende påtalespørsmål. Ordningen med at påtalemyndighetene i første instans er en del av politiet, er en ordning vi har felles med Danmark, men som for øvrig er forskjellig fra de fleste andre land. Politidirektoratet uttaler at styring i to spor er en utfordring og lett kan skape utydeligheter. Det er viktig at Riksadvokaten og direktoratet har et godt samarbeid. Kripos har ikke påtalemyndighet og er derfor ikke direkte omfattet av det tosporede styringssystemet. Kravene i Riksadvokatens rundskriv omfatter ikke virksomheten til Kripos direkte, men har en indirekte styringsfunksjon ved at det gjelder etterforskningen av straffesakene som Kripos yter bistand til.

4.8.2 Styringssignaler

Det årlige disponeringsskrivet er et resultat av samarbeid mellom direktoratet og Riksadvokaten. Det endelige skrevet Kripos mottar fra direktoratet, skal være slik at begge parter kan stå for innholdet. Det er løpende direkte kontakt mellom politidirektøren og Riksadvokaten.

I disponeringsskrivet blir det fastsatt hvilke mål Kripos skal styres etter, og hvilke rapporteringsfaktorer som skal benyttes. Politidirektoratet opplyser at målsystemet som brukes i etaten, ikke er godt nok. Departementet er også opptatt av at styringssignalene ikke alltid var like gode. Det ble presisert at styringssignaler gitt i tildelingsbrev fra departementet

hovedsakelig har vært av overordnet karakter, men departementet har i enkelte tilfeller satt konkrete mål, for eksempel i forbindelse med opprettelsen av Barnekripos. Direktoratet viser til at Kripos i dag måles etter statistikk. Alt statistisk materiale er manipulerbart. I det nye systemet forsøker en å måle kvaliteten ut fra den oppfatning brukerne har, herunder ofre, lovbrytere, samarbeidspartnere osv. Direktoratet påbegynte innføringen av et nytt målstyrings- og ressursstyringssystem i 2002. Det skal etter planen være ferdig i 2004.

Kripos opplyser at styringssignalene oppleves som samordnet. Målene oppfattes som rimelige, men det er vanskelig å sette klare og tydelige mål. Politidirektoratet opplyser at det er høyere påtalemyndighets oppgave og definerte ansvar å vurdere kvaliteten på det arbeidet som er utført. Det er imidlertid løpende samarbeid mellom høyere påtalemyndighet og direktoratet før kriterier for målfastsettelse og tilbakemeldinger blir utarbeidet.

4.8.3 Rapportering

Kripos rapporterer til Politidirektoratet på indikatorer satt i henhold til resultatmål. Kripos har rapportert i henhold til resultatmålene for hvert år i perioden 1999–2002. For 2001 viser undersøkelsen at beregningsmåten Kripos benytter, ikke gir et korrekt bilde av saksbehandlingstiden.⁷⁶ Selv om dataene er tilgjengelige i OMNIS, gir innrapporteringen ingen opplysninger om sakene som faktisk er behandlet i løpet av året, kun om restansene.

Statistikken vedrørende saksbehandlingstiden fordelt på prioriterte og uprioriterte saker for 2002 ble ifølge Kripos utarbeidet manuelt etter utgangen av året. Samtlige saker ble gjennomgått, og det ble vurdert hvilket straffebud saken lå inn under og stør-

relsen på saken. Fra og med 2003 registrerer Kripos sakene til undersøkelse (innsendte saker) som prioriterte eller uprioriterte når de legges inn i OMNIS.

Kripos opplyser at en er opptatt av å ha gode verktøy for måloppfølgelse, styring og rapportering mot virksomhetsplanen. Til hjelp er det utviklet en database. Alle tilsatte har lesetilgang til databasen. Rapportering mot resultatmålene skal foretas av dem som har ansvaret for de ulike målene. Systemet, som er inndelt i en analysedel og en del om resultatrapporteringen, implementeres i løpet av 2003.

Om resultatmålet til Kripos opplyser direktoratet at det kun har overordnet kunnskap om hvordan ulike typer saker registreres. Dersom registreringene er manuelle, er det lite heldig og må endres. Politiets registre er tunge å bruke og er ikke alltid compatible, ifølge direktoratet.

4.8.4 Svakheter ved politiets registrering i BL

Mens Kripos har et eget saksbehandlingssystem, OMNIS, benytter politi- og lensmannsetaten for øvrig saksbehandlingssystemet Basisløsning, BL. Som en del av undersøkelsen ble det hentet inn data fra BL for å sammenligne saksbehandlingstiden i Kripos med politiets totale saksbehandlingstid. Bakgrunnen var å vurdere om Kripos kunne være årsak til en eventuell for lang saksbehandlingstid i politiet.

Undersøkelsen viser at det ikke er mulig å sammenligne data fra saksbehandlingssystemene OMNIS og BL på grunn av svakhetene i tallmaterialet. Det er store differanser på saksbehandlingstiden Kripos har registrert, sammenlignet med saksbehandlingstiden politiet har registrert. I 114 av 264 saker er differansen mer enn 20 dager, og i 45 av 264 saker er differansen større enn 50 dager. Det er ikke avdekket om svakheten ligger i registreringen til Kripos eller hos politiet.

⁷⁶ Se pkt. 4.1 om utarbeidelse av statistikken som brukes i rapporteringen

5 Vurderinger

Den primære oppgaven til Kripos er å bistå politidistriktene i oppgaver de selv ikke har kapasitet eller kompetanse til å løse. Kripos foretar kriminaltekniske undersøkelser og vurderer innhentet eller innsendt materiale, og bistår med taktisk etterforskning. Bistanden Kripos gir, skal ha høy faglig kvalitet og gjennomføres ved en effektiv ressursutnyttelse. Det skal være kort saksbehandlingstid.

I vurderingene av om Kripos har en effektiv ressursutnyttelse, er saksbehandlingstiden viktig. Omfanget på bistanden som ytes, og hvem som mottar bistanden, står også sentralt. Med utgangspunkt i innhentede uttalelser er kvaliteten på bistanden vurdert. Videre vurderes det internasjonale arbeidet, etterretningsarbeidet, kompetanseoverføringen, det interne evalueringsarbeidet og etatsstyringen av Kripos.

5.1 EFFEKTIV RESSURSUTNYTTELSE

5.1.1 Styringssystemer og rapportering

For å kunne oppnå en mest mulig effektiv ressursutnyttelse er Kripos avhengig av funksjonelle styringsverktøy og at disse blir benyttet.

Undersøkelsen viser at saksbehandlingssystemet til Kripos, OMNIS, har flere svakheter som virker inn på dataenes kvalitet. Kripos skiller ikke mellom fengslingssaker, prioriterte og uprioriterte saker i saksbehandlingssystemet OMNIS. Dette har medført at Kripos for 2000 og 2001 ikke har kunnet rapportere i henhold til de resultatkrav som er satt. I 2002 ble fordelingen av sakene gjort manuelt for å tilfredsstille kravene til rapportering fra direktoratet. En slik praksis er tidkrevende og tilfredsstillende ikke kravet til et godt styringssystem. Kripos opplyser at det fra og med 2003 blir registrert direkte i OMNIS om en sak er prioritert eller uprioritert.

I OMNIS blir mottakerne av bistanden registrert på driftsenhetsnivå i et kodesystem. Dette gjør at Kripos ikke umiddelbart kan se hvem det er gitt bistand til. Dermed blir det vanskelig å få oversikt over om det er enheter som mottar mye bistand, og eventuelt finne årsaken til dette.

Det stilles også spørsmål ved validiteten til data hentet fra saksbehandlingssystemet OMNIS. Datagrunnlaget for å analysere produktiviteten for de tekniske avdelingene ga et resultat som Kripos mente ikke kunne være korrekt. Nye data fra OMNIS ble innhentet for en ny analyse. Analysen basert på de nye dataene viser at restansene ved de fleste avsnittene på de tekniske avdelingene ikke er korrekte.

Kripos kan ikke gi en tilfredsstillende forklaring på hvorfor dataene ikke er riktige.

Kripos henter ikke ut de nødvendige dataene fra OMNIS for å kunne rapportere i henhold til direktoratets krav. Metoden Kripos bruker for beregning av måloppnåelsen, legger ikke til grunn saksbehandlingstiden gjennom året, kun restansene ved årets slutt. Innhentede data viser at forskjellen på måloppnåelsen rapportert fra Kripos og måloppnåelsen i analysen som er foretatt i forbindelse med undersøkelsen, utgjør opptil 66 prosent. Spesielt i tilknytning til dokument- og skriftanalyser og narkotikaanalyser er det store avvik. Måten Kripos beregner måloppnåelsen på, samsvarer ikke med resultatkravene. Samme beregningsmåte er benyttet i perioden 1999–2002.

Det er grunn til å stille spørsmål både ved saksbehandlingsverktøyets funksjonalitet og ved hvordan Kripos benytter dette som et styringsverktøy.

5.1.2 Produktivitet

Undersøkelsen viser at antall innsendte saker har økt i perioden 1999–2002, både for de tre avsnittene ved laboratorieavdelingen og ved fingeravtryksavdelingen. Størst prosentvis økning har det vært i innsendte narkotikasaker, som har hatt en økning på 30 prosent i denne perioden. I samme periode har avdelingene fått 20 nye årsverk. Opplysninger gitt av Kripos viser at alle avsnitt har redusert restansene og samlet sett økt antall behandlede saker i perioden undersøkelsen omfatter.

Kjemisk avsnitt har hatt den største økningen med sju stillinger, det vil si 23 prosent. Her produserte imidlertid hver ansatt 19 færre saker (18 prosent) i 2002 enn hva de gjorde i 1999. Mange av de nye stillingene er øremerket arbeidet med narkotikaanalyser, og full effekt skal være oppnådd i andre halvdel av 2002.

Opplysninger fra politi- og lensmannsetaten tyder på at det er en lav terskel for å sende inn saker for analyse ved Kripos. Med utgangspunkt i en økning i antall innkomne saker stilles det spørsmål ved om det bør utarbeides retningslinjer for å prioritere og begrense antall innsendte saker, og om det bør gjennomføres opplæring av tjenestemenn i ytre etat for å sikre at prøver som sendes inn til analyse, er av god kvalitet.

5.1.3 Saksbehandlingstid

Produktiviteten er ikke direkte sammenlignbar med saksbehandlingstiden. Analysen av saksbehand-

lingstiden som er foretatt i forbindelse med undersøkelsen, gjelder perioden 2001 og første halvår 2002. Det varierer hvordan sakene fordeler seg over et år. Derfor bør utviklingen følges over et lengre tidsforløp for at en skal kunne foreta en tilfredsstillende vurdering av saksbehandlingstiden. På grunn av beregningsmåten til Kripos kan ikke rapportene fra Kripos om saksbehandlingstiden legges til grunn i undersøkelsen.

Analysen for 2001 viser at saksbehandlingstiden for narkotikasaker og dokument- og skriftsaker er vesentlig lengre enn det Kripos har rapportert inn. Siden det i OMNIS ikke skilles mellom prioriterte og uprioriterte saker, er det vanskelig å vurdere hvorvidt resultatkravet er oppnådd. Det er grunn til å anta at det ikke er nådd siden kun 22 prosent av alle narkotikasakene ble behandlet innen 40 dager og kun 15 prosent av alle dokument- og skriftsakene ble behandlet innen 40 dager.

5.1.4 Bistand

I tildelingsbrevet for 2001 er det satt som mål at Kripos skal gjennomføre stedlig bistand ved en effektiv ressursutnyttelse, alternativt ved bruk av konsultativ bistand. Den stedlige taktiske bistanden fra avsnittet for vold og organisert kriminalitet og avsnittet for seksualisert vold har økt. Ser en på bistanden som er gitt stedlig og konsultativt for de to avsnittene, har stedlig bistand hatt en liten økning på 12 saker fra 1999 til 2002, mens det er ytt konsultativ bistand i 60 saker i 2002 i forhold til åtte saker i 1999. Økningen, både for stedlig og konsultativ bistand, er i stor grad knyttet til avsnittet for seksualisert vold. Avsnittet for analyse- og metodeutvikling har også hatt en stor økning i antall bistandsaker. Denne økningen er i hovedsak knyttet til drap, narkotika og vinning.

Økningen i bistand kan forklares med at taktisk etterforskningsavdeling har hatt en økning i antall stillinger med fem engasjementer og seks årsvikarer/hospitanter i 2001. Avdelingen har også redusert antall reisedøgn vesentlig fra 2000 til 2002. Mens avdelingen⁷⁷ i 2000 hadde totalt 63⁷⁸ stedlige bistandsoppdrag og 147 reisedøgn, var antallet stedlige oppdrag 107⁷⁹ i 2002 fordelt på 91 reisedøgn. At det ytes mer konsultativ bistand enn stedlig bistand, har også medført en reduksjon i antall avslag på bistandsanmodninger i perioden 1999–2002. For årene 1999 og 2000 ble det gitt avslag på anmodninger om bistand i til sammen seks drapssaker.⁸⁰ Det kan stilles spørsmål ved om antall avslag er høyt, siden Kripos er pålagt et særskilt ansvar for å yte bistand i slike saker.

⁷⁷ Avsnitt for analyse- og metodeutvikling skiller ikke mellom stedlig og konsultativ bistand i statistikken

⁷⁸ Avsnitt for analyse- og metodeutvikling: totalt 24 saker

⁷⁹ Avsnitt for analyse- og metodeutvikling: totalt 52 saker

⁸⁰ Vi har ikke kjennskap til om disse drapssakene er oppklart eller ikke

Når Kripos bistår med taktisk etterforskning, legges alle relevante data inn i dataprogrammet R-base. Det er kun Kripos som har tilgang til R-base. BL, som politietaten for øvrig benytter, er ikke et godt nok system i store saker. Kripos opplyser at et mål for 2003 er å utvikle et program tilsvarende R-base, som skal være tilgjengelig for alle politidistrikter. Dette anses som positivt for det framtidige samarbeidet i etaten.

Undersøkelsen viser at driftsenhetene ikke opplever det som vanskelig at Kripos trekker seg ut av en sak før den er ferdig etterforsket. Utviklingen med reduksjon i antall reisedøgn kan derfor synes som et positivt bidrag for å øke ressursutnyttelsen.

5.2 GEOGRAFISK FORDELING

Kripos er et landsomfattende særorgan som skal rykke ut og foreta åstedsundersøkelser og andre undersøkelser over hele landet.⁸¹ Det følger av justiskomiteens uttalelser til Politireform 2000 at politidistriktene skal bli mer selvhjulpne. Dette gjelder særlig distrikter som har større byer og stor befolkningsmengde.

Kripos utarbeider ikke statistikk over hvor mye bistand den enkelte driftsenheten og det enkelte politidistriktet mottar, verken for teknisk eller for taktisk stedlig bistand. Statistikken som er benyttet, er utarbeidet i forbindelse med undersøkelsen.

Når det gjelder stedlig teknisk bistand, er det ulike oppfatninger blant politidistriktene om hvordan Kripos skal brukes, og terskelen for å be om bistand er forskjellig. Enheter med kort avstand til Oslo opplyser at terskelen for å be om bistand er lav. Undersøkelsen viste at Østlandet⁸² stod for over 80 prosent av bistandsoppdragene fra laboratorieavdelingen og fingeravtrykksavdelingen i 2002. I 1999 var Østlandet bistandsmottaker i ca. halvparten av sakene hvor laboratorieavdelingen ga stedlig bistand, og i over 70 prosent av oppdragene fra fingeravtrykksavdelingen. Kripos har i økende grad bistått mer i nærområdene enn ellers i landet i den perioden undersøkelsen omfatter.

For stedlig taktisk bistand viser statistikken at Kripos i samme periode har bistått oftere i enkelte politidistrikter i nærheten av Oslo enn i landet for øvrig. Utvalget er i dette tilfellet mer begrenset og gir heller ikke samme klare tendens som for stedlig teknisk bistand.

Skjevfordelingen kan ha flere årsaker, blant annet kriminalitetsbildet, ulik terskel for å be om bistand og ulikt behov for bistand. Registrering av bi-

⁸¹ Riksadvokatens rundskriv R. 2566/73

⁸² Oslo, Østfold, Follo, Romerike, Hedmark, Gudbrandsdal, Vestoppland, Nordre Buskerud, Søndre Buskerud, Asker og Bærum, Vestfold og Telemark

stand fordelt på politidistriktene vil kunne føre til økt bevissthet om ressursfordelingen.

5.3 KVALITET

I likhet med resten av politi- og lensmannsetaten stilles det et uavkortet kvalitetskrav til det arbeidet Kripos gjør. Undersøkelsen viser at alle aktører som er intervjuet, stort sett er tilfreds med kvaliteten på svaret de får fra Kripos på innsendte saker. Kvaliteten på analysene av det innsendte materialet blir også vurdert som god. Blant driftsenhetene er det enighet om at bistandstilbudet fra Kripos er godt, og at bistanden som ytes, er god. På den andre siden er det flere som uttaler at de er mer tilfreds med teknisk bistand enn med taktisk bistand. Enkelte enheter mener at de selv kan gjennomføre den taktiske etterforskningen like godt som taktikerne ved Kripos. Dette kan skyldes at Kripos har benyttet medarbeidere med liten erfaring, og at Kripos har hospitanter på opplæring. Det varierer hvilke faktorer politidistriktene vektlegger når de gir uttalelser til kvaliteten. Mens enkelte vurderer som god kvalitet at de får økt tilgang på ressurser, vurderer andre som god kvalitet at Kripos har en annen kompetanse enn det de selv innehar. Domstolene vurderer ikke om det er Kripos eller politidistriktene som har innhentet dokumentasjon, og har derfor ikke grunnlag for å vurdere kvaliteten på arbeidet til Kripos.

Ut fra brukernes tilbakemeldinger i intervjuene viser undersøkelsen at arbeidet Kripos gjør, har en kvalitet som gjør tjenestene etterspurt. Undersøkelsen indikerer at den taktiske bistanden har et forbedringspotensial. Kripos har fra 2003 innført et nytt bistandskonsept hvor bistanden «spisses» til det absolutt nødvendige i forhold til distriktenes egen kompetanse, noe som kan bidra til bedre taktisk bistand.

5.4 INTERNASJONALT ARBEID

I henhold til påtaleinstruksen § 6-2 skal henvendelser fra norsk politi til Interpol eller andre lands politimyndighet foretas av Kripos. Kripos skal besvare alle henvendelser fra andre Interpol-kontorer innenfor omforente frister. Ifølge Kripos kan det synes som om en god del av forespørslene Kripos mottar fra andre land, er kodet til en viktigere kategori enn det som er nødvendig. Kripos må derfor foreta en egen vurdering av forespørslene, før de kategoriseres. Det er ikke opplyst hvor mange saker Kripos omkoder. Det er heller ikke opplyst hvor lang saksbehandlingstiden ville vært dersom alle saker Kripos mottar som «viktige», blir behandlet innenfor fristene i henhold til Interpols servicestandard. Siden Kripos foretar denne opprydningen, svares det innenfor de omforente fristene.

Ifølge undersøkelsen rapporterer Kripos at en levrer innenfor aksepterte frister. Det kan imidlertid

stilles spørsmål ved kvaliteten på statistikken siden det er nødvendig å foreta endringer av prioriteten i forhold til oppdragslandets ønske.

Kripos skal ifølge disponeringsskrivet for 2002 bidra til økt bruk av SIS i politiet. Innføringen av SIS viser at Kripos har vanskeligheter med å få distriktene til bruke systemet slik at en kan oppnå full utnyttelse av denne informasjonskanalen. For å bedre kjennskapen til SIS har Sirene-kontoret oppnevnt en intern arbeidsgruppe som skal se på mulighetene for å gjennomføre opplæring av politidistriktene i 2003. Sirene-kontoret arbeider også for å få ut statistikk fra SIS elektronisk⁸³ slik at viderefremidlingen til politidistriktene blir enklere.

Undersøkelsen viser at distriktenes kunnskap om SIS er mangelfull, og at Kripos har iverksatt tiltak som tar sikte på at utnyttelsen av SIS blir bedre i framtiden.

5.5 ETTERRETNING

Før 2001 var etterretningsansvaret til Kripos todelt. Kripos skulle sørge for en aktiv og funksjonell kriminaletterretning og foreta nasjonale trusselvurderinger. Strategisk kriminaletterretning ble overført til Politidirektoratet.

Etterretningssystemet Krimsys er utformet slik at samme data kan registreres flere ganger. Få saker har utspring i informasjonen som er lagt inn i Krimsys. Brukerne synes derfor ikke å se nytteverdien i registeret. Kripos er klar over at systemet ikke er tilfredsstillende. Politidirektoratet utvikler for tiden et nytt etterretningsregister.

Da Krimsys ikke kan organisere og tilrettelegge informasjon, ser ikke brukerne nytteverdien av registeret. Verdifull informasjon kan derfor gå tapt eller ikke komme etterforskningsarbeidet til gode.

5.6 KOMPETANSEOVERFØRING

5.6.1 Formell kompetanseoverføring

Den formelle kompetanseoverføringen fra Kripos skjer gjennom kurs eller ved at polititjenestemenn gjennomfører en hospiteringsperiode ved Kripos.

5.6.1.1 Kurs

Kripos skal være aktive i tilretteleggingen og gjennomføringen av fagkurs og seminarer innenfor prioriterte områder.⁸⁴ Kripos holder kurs på Politihøgskolen, for politidistriktene og andre. De arrangerer også seminarer og fagkurs innenfor områdene ulovlig innvandring og menneskesmugling, seksuelle overgrepssaker og kriminalanalyse. Kursene arran-

⁸³ Tidligere bare mulig å få ut manuelt, jamfør måloppnåelse virksomhetsplan for 2002

⁸⁴ Disponeringsskrivet til Kripos for 2002

geres for å øke kompetansen ute i distriktene, noe som er i tråd med politireformen. Ønsket om økt kompetanse kommer klart fram fra de mulige brukerne av kursene. Det er således behov for kompetansen Kripos tilbyr.

Undersøkelsen viser at nytteverdien varierer, og at politidistriktene til dels ikke utnytter kompetansehevingen.

5.6.1.2 Hospitering

Undersøkelsen viser at hospiteringsordninger ved Kripos i flere tilfeller ikke fungerer etter hensikten, siden politidistriktene ikke i tilstrekkelig grad utnytter den kunnskapen hospitantene har tilegnet seg etter et opphold hos Kripos. Det er vanskelig å få gode kandidater til stillingene. Det stilles spørsmål ved om hospiteringsordningen er gjennomførbar etter forutsetningene.

5.6.2 Uformell kompetanseoverføring

Mye av kompetanseoverføringen til politidistriktene er et resultat av bistanden Kripos yter, ved at enhetene får kjennskap til hvordan Kripos arbeider. Det kan imidlertid synes som om kompetanseoverføringen, både internt og eksternt, i stor grad foregår uformelt, og at kompetansebegrepet er uklart.

For å kunne foreta kompetanseoverføring til resten av politiet forutsettes det at Kripos selv innehar tilstrekkelig kompetanse. Kripos opplyser at ikke alle avdelingene har tilfredsstillende opplæringsplaner for nyansatte.

Det stilles spørsmål ved at Kripos ikke har tilrettelagt for organisert opplæring av egne medarbeidere innenfor enkelte avdelinger, og at mye av opplæringen bygger på kompetansen den enkelte tjenestemann får ved å arbeide med mer erfarne etterforskere. Undersøkelsen viser imidlertid at Kripos er klar over problemet og arbeider for å få til en bedre intern opplæring.

5.7 EVALUERINGER

For at Kripos skal nå sine mål for stedlig bistand med høy faglig kvalitet, effektiv ressursutnyttelse,

kort saksbehandlingstid og høy oppklaringsprosent for distriktene, er kunnskap bygd på tidligere erfaringer viktig.

Kripos har ikke hatt rutiner for å evaluere eget arbeid. Det er heller ikke etablert rutiner for eksterne evalueringer av arbeidet. Dette kan ha ført til at Kripos har mistet viktig erfaringsmateriale som kunne vært benyttet til videreutvikling av virksomheten. Det er i den senere tid utviklet en metode for evalueringer av de største sakene. For fremtiden skal det innhentes skriftlige evalueringer fra alle brukerne.

5.8 STYRINGSDIALOGEN

Etter 2001 er Politidirektoratet Kripos' kontaktpunkt. Organiseringen av etatsstyringen synes med noen unntak å fungere tilfredsstillende for både Kripos og Politidirektoratet. Direktoratet har imidlertid registrert at Kripos i enkelte tilfeller har gått på siden av den vedtatte styringsdialogen og arbeidet direkte mot politiske myndigheter.

Politidirektoratet stiller resultatkrav til Kripos som rapporterer til direktoratet om måloppnåelsen. Direktoratet opplyser at det kun har overordnet kunnskap om hvordan ulike typer saker registreres i styringssystemene til Kripos. Undersøkelsen har vist at det er vesentlige svakheter ved funksjonaliteten i OMNIS og måten Kripos har beregnet saksbehandlingstiden på for laboratorieavdelingen i perioden 1999–2002. Det kan også stilles spørsmål ved om dagens grove inndeling av saker i resultatkravene og rapporteringen gir et tilfredsstillende bilde av saksbehandlingstiden.

En hensiktsmessig etatsstyring forutsetter at de berørte parter følger de formelle rutinene for styringsdialogen, at rapportene gir et korrekt bilde av virksomheten, og at de innrapporterte resultatene står i forhold til de resultatmålene som er satt. Det kan stilles spørsmål ved om disse kravene i tilstrekkelig grad er ivarettatt i etatsstyringen og styringsdialogen med Kripos.